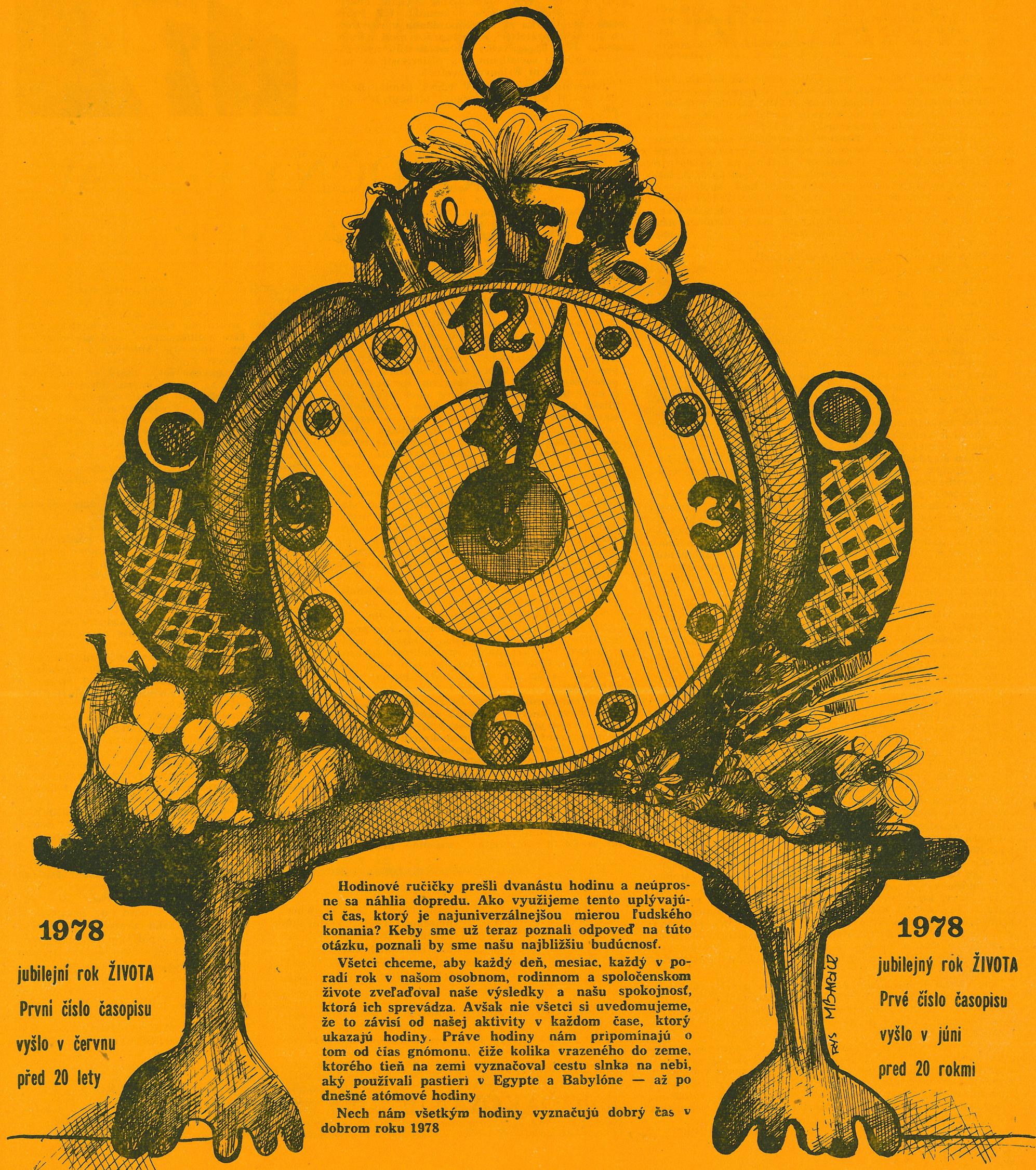

ŽIVOT

320

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS ● JANUÁR ● LEDEN ● STYCZEŃ ● ČÍSLO 1/1978 ROČNÍK 21 CENA 1 ZŁ

1978

jubilejní rok ŽIVOTA
Prvni číslo časopisu
vyšlo v červnu
před 20 lety

1978

jubilejní rok ŽIVOTA
Prvé číslo časopisu
vyšlo v júni
pred 20 rokmi

Hodinové ručičky prešli dvanásť hodinu a neúprosne sa náhlia dopredu. Ako využijeme tento uplyvajúci čas, ktorý je najuniverzálnejšou mierou ľudského konania? Keby sme už teraz poznali odpoveď na túto otázkou, poznali by sme našu najbližšiu budúcnosť.

Všetci chceme, aby každý deň, mesiac, každý v počasí roka v našom osobnom, rodinnom a spoločenskom živote zveľaďoval naše výsledky a našu spokojnosť, ktorá ich sprevádza. Avšak nie všetci si uvedomujeme, že to závisí od našej aktivity v každom čase, ktorý ukazajú hodiny. Práve hodiny nám pripomínajú o tom od čias gnómonu, čiže kolika vrazeného do zeme, ktorého tieň na zemi vyznačoval cestu slnka na nebi, aký používali pastieri v Egypte a Babylóne — až po dnešné atómové hodiny

Nech nám všetkým hodiny vyznačujú dobrý čas v dobrom roku 1978

O PROBLÉMOCH ROKU 1978

Máme za sebou rok veľkých úspechov a značných problémov. Nový rok sme privítali s vierou, že splní naše snahy, uspokojujúce potreby a priniesie ďalšie zlepšenie životnej úrovne za súčasného rýchleho rozvoja národného hospodárstva, súhlasne s novou spoločensko-hospodárskou politikou našej strany, prijatou a schválenou celou spoločnosťou v sedemdesiatych rokoch. Táto politika, ktorá zahájila novú etapu velkého urýchlenia výstavby modernej ekonomiky krajiny, presunula ťažisko na sociálno-existenčné otázky a zvýšila úlohu Polská v medzinárodnej delbe práce.

V priebehu uplynulých siedmich rokov sme urobili veľmi vela. Nové priemyselné objekty, sídliská a domy význačne zmenili vzhľad našej krajiny. Zdvojnásobila sa výroba strojárskeho priemyslu, čím sa Poľsko zaradilo medzi najrýchlejšie sa rozvíjajúce krajinu. Prostriedky investované do priemyslu, strojov, zariadení a technológií — vytvorili nám možnosť produkovať každý deň tovary v hodnote okolo 10 miliárd zlôtých. Skoro o tretinu viac ako v roku 1975. Iba za posledné dva roky priemyselná výroba stúpla o 20 percent, čo je prírastok väčší ako v celej päťročničke 1965—1970.

V uplynulých rokoch sme zaistili zamestnanosť mládeži z ročníkov demografickej výše. Skoro dvojnásobne sa zvýšila priemerne mzda, podobne sa zvýšili príjmy rolníkov, značne stúpli výdavky na riešenie sociálnych otázok, na osvetu, kultúru i iné spoločenské potreby.

Aj polnohospodárstvo, napriek mimoriadne nepriaznivým poveternostným podmienkam za posledné styri roky, ktoré malí záporný vplyv na vegetáciu rastlín, sa vyznačuje 15,7-percentným prírastkom v porovnaní s rokom 1970. Avšak vieme, že tento prírastok nestačil plne kryť spoločenské potreby, najmä uspokojenie dopytu po mäse. Zvlášť preto, že sa nevyrovnaný tempa prírastku príjmov obyvateľstva. Objavili sa aj citelné nedostatky v iných sortimentoch. Príčiny tejto situácie sú známe. Boli určené na V. a IX. pléne ÚV, na ktorých boli zároveň upresnené prostriedky a metódy zdolávania prejavujúcich sa ťažostí.

Odporejeme týmto ťažostiam realizovaním ekonomickej manévrov. Tento manéver zahájený minulý rok a ďalej rozvíjaný, priniesol už isté výsledky — zvýšenie výroby na trh a na vývoz, racionalizáciu zamestnanosti, zníženie podielu investícii na národnom dôchodku — okrem potravinárskeho komplexu a bytovej výstavby — ako aj ďalšie zlepšenie existenčných a sociálnych podmienok, o. i. rastom miezd, výkupných cien polnohospodárskych plodín, starobrných dôchodkov, v tom aj pre rolníkov atď.

Teraz ide o plne využitie ekonomických zásob a výrobnejho potenciálu. Je to hlavná úloha spoločensko-hospodárskeho plánu na rok 1978, ktorý schválil Sejm. Je to plán konkrétny a reálny. Prihliada nielen k svetovým hospodárskym ťažostiam, ktoré majú vplyv na našu ekonomiku, ale aj k tomu, čo vyrobíme v rámci spomenutej 10-miliardovej dennnej produkcie. Aké bude percento výrobkov svetového štandardu, ktoré budeme môcť ponuknúť domácim a zahraničným odberateľom a k tomu, kolko nás bude stáť tato 10-miliardová výroba.

Je to teda plán zlepšenia efektivity hospodárenia vo všetkých oblastiach, zvýšenia a zlepšenia kvality výroby, vysokej kvality práce, produktivity a riadenia, ako aj upevnenia finančno-tržnej rovnováhy. Pričom bezohľadná prioritá v tomto pláne patrí intenzívnomu rozvoju polnohospodárstva, potravinárskeho hospodárstva, účinnému zlepšeniu kvantity a kvality zásobenia trhu a obmedzeniu prejavujúceho sa na ňom napäťia, ako aj bytovej výstavbe.

Jednou z klúčových úloh tohto ročného plánu je pozdvihnutie finančnej disciplíny, cenovej politiky, zaistenie ďalšieho reálneho rastu príjmov obyvateľstva, ktoré má sprevádzáť predstih vo výrobe tržných tovarov a služieb, ktorých nedostatok je mimoriadne citelný na vidieku.

Pred národným hospodárstvom bola zároveň postavená úloha dosiahnuť vysoký rast vývozu. Je to tým dôležitejšie, že prírastok výroby nie je ešte úmerný k nákladom na investície či nákup licencí za posledných sedem rokov. Zároveň nastane racionalizácia dovozu.

Základné úlohy obsiahnuté v pláne na rok 1978 sú ďôsledkom našich snáh dosiahnuť nadradený cieľ načrtnutý na sedemdesiate roky VI. a VII. zjazdom strany v oblasti životných podmienok, rozvoja hospodárstva, štátnej činnosti a spoločenskej politiky. Od ich splnenia bude závisieť ďalší pokrok na ceste stvárvania rozvinutej socialistickej spoločnosti, teda tých hodnôt, ktoré slúžia životným záujmom spoločnosti a krajiny. Nemôžu to narušiť prechodné ťažosti a starosti.

Medzi mnohými činiteľmi, od ktorých závisí realizácia tohto ročného plánu, rozhodujúci význam bude mať v konečnom dôsledku činiteľ ľudskej práce. Táto pravda nie je nová, ale stále aktuálna. Najmä teraz, keď násobime naše výsledky a zároveň zdolávame existujúce ťažosti, treba nevyhnutne zvýšiť zodpovednosť každého občana za svoju prácu. Javy, ktoré vzbudzujú morálny odpór, ako marnotratnosť pracovného času, ľudskej energie či materiálov, primitivismus a fušerstvo nemôžno tolerovať. Na každom pracovisku musí platiť iba dobrá práca, iniciatíva, šetrnosť surovín, energie a múdre rozhodovanie, ako aj ovzdušie hlbokej zodpovednosti za otázky svojho závodu, prostredia a krajiny.

Toto všetko sú problémy, ktoré na prahu nového roka sa stali predmetom vecnej, konkrétnej a všeobecnej diskusie a smerníc vojvodských stranických organizácií, diskusie v závodoch a vo Varšave počas rokovania II. konferencie PZRS v záujme nás všetkých.

Ako je známe, referát Politického byra ÚV a rozhodnutia tejto konferencie prijal Celopoľský výbor FJN na plenárnom zasadnutí 11. t.m. za celonárodnú platformu volebnej kampane do národných výborov. Je to teda aj program Spoločnosti, ktorá nás reprezentuje. Naša účasť vo volbách a hlasovanie na kandidátov FJN bude prejavom podpory pre tento program.

ADAM CHALUPEC

6. ledna oslavil své 65. narozeniny první tajemník ústredného výboru Poľské sjednocené dělnické strany, vedoucí predstaviteľ národa Edward Gierek. Mezi blahopřáními z celé země a ze zahraničí byly i vrelé pozdravy a z hlobi srdece plynoucí přání zdraví a mnoha úspěchů od Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Poľsku.

Za významné přispění k boji o společenské osvobození poľského národa a nezávislosti vlasti, za všeobecné zásluhy o dílo výstavby socialismu v lidovém Poľsku, za rozhodný podíl na vypracování a realizaci společensko-hospodárskej strategie strany a státu, za dôležité výsledky v upevňování internacionálních súväziek se spoločenstvím socialistických státov, za významný prínos ke zmírnení svetového napätia a upevňování míru a postavení autority Poľska ve svete, Státní rada udělila Edwardu Gierkovi u příležitosti 65. narozenin Velký kříž řádu obrození Poľska.

U příležitosti 65. narozenin a vyznamenání zaslalo politické byro a sekretariát ÚV PSDS Edwardu Gierkovi blahopřejný dopis.

Presidium Nejvyššího sovetu vydalo dekret o vyznamenání prvního tajemníka ÚV PSDS Edwarda Gierka za dôležitou úlohu v rozvíjení bratrského přátelství a spolupráce mezi národy SSSR a PLR, za velký prínos k dílu upevňování míru a socialismu a u příležitosti 65. narozenin Řádem Říjnové revoluce.

Generální tajemník ÚV KSSS Leonid Brežněv zaslal Edwardu Gierkovi blahopřejný dopis.

NOVOROČNÝ PREJAV EDWARDA GIEREKA

Tradičným zvykom zahrňujeme pohľadom rok, ktorý odchádza. A otvorené si vratíme — nebol to ľahký rok. Avšak uskutočnili sme ďalší krok na ceste budovania silného a moderného Poľska. Máme dôvody k spokojnosti a hrdosti z plodov ľudového, celonárodného úsilia. Stúpla priemyselná výroba a produktivita práce, ďalší krok k modernosti urobilo poľské polnohospodárstvo. Naša krajina sa obobačila o nové priemyselné závody, o nové bytové sídliská a verejnoprospešné objekty. Zvýšila sa starostlivosť o ľudí v staršom veku, o veteránov boja a práce v meste a na vidieku. Zlepšili sa pracovné podmienky a podmienky odporúčania. Výsledky nášho národa zvýšili nové, cenné práce poľských vedcov, diela tvorcov kultúry a umenia.

Urobili sme vela, ale značne viacej musíme urobiť. Náš každodenný život nie je bez starostí. Dobré ich poznáme, spoločne ich prežívame. Snažíme sa robiť všetko, aby sme ich zmiernili a odstránilí. Rastú zdôvodnené ašpirácie nášho národa a predsa ešte stále nadrábame stáročnú zaostalosť a strašlivé vojnové straty.

Musíme teda, ako národ, ako spoločnosť, získať sa na vyššiu kvalitu vo všetkých počíname, pôsobení, pôsobiť veľmi hospodárne a účinne.

Neexistuje iná cesta ako práca a len práca — stále lepšia, efektívnejšia, mûdréjsie organizovaná. Túto zrejmu pravdu dobré chápeme náš národ. Z celého srdca Vám ďakujem, drahí rodáci, za všetko, čo ste v uplynúacom roku dali vlasti.

Náš národ mimoriadne dobre vie, čo znamenajú slová mier a sloboda, akú hodnotu má pre ľadu právo na mierový život, na prácu, na všeobecný rozvoj, na demokraciu a spravodlivosť. Uplynulý rok upevnil tendencie miestnej spolupráce a uvolnenia napäťia medzi národnimi, priblížil uskutočnenie zásad prijatých v Helsinkách. Bol to pre našu krajinu rok mnohých dôležitých návštev a rozhovorov na najvyššej úrovni. Poľsko významne prispieva k dielu budovania trvalého miera. Upevňujeme jednotu a spoluprácu s bratskými socialistickými krajinami. Rozvíjame vzájomne prospéšne

hospodárske vzťahy, udržiavame styky s mnohými krajinami na celom svete. Na medzinárodnom fóre vyvíjame aktívnu pôsobnosť v prospech uvoľnenia napäťia a priateľskej spolupráce. Táto politika dobré slúži záujmom našej krajiny, upevňuje autoritu a postavenie Poľska vo svete.

Na prahu nového roka, ktorý — hlboko verím — bude aj rokom mieru, obraciam sa s najlepšími pozdravmi na našich najlepších priateľov a spojencov. Prednedávnom sme oslavovali, spolu s bratským sovietskym národom, s celým pokrokovým Ľudstvom 60. výročie Veľkej októbrevej socialistickej revolúcie. Vrele želáme sovietskym ľuďom mnoho ďalších veľkých úspechov na ceste budovania komunizmu. Začielame vrele pozdravy náromom celého socialistického spoločenstva.

V želanach mieru a zdaru sa dnes spájame so všetkými národnmi svetom.

Na prahu nového roka obraciam sa s vrelymi, najsrdcenejšími novoročnými pozdravmi k poľskej robotníckej triede, k baníkom a hutníkom, kovorobotníkom a lodiarom, textilákom a stavbárom, k ľuďom poľského pracovitého vidieka, k inžinierom, vedcom, tvorcom kultúry, učiteľom, k celej poľskej inteligencii. Slová najvyššej úcty posielam poľským ženám, manželkám a matkám, ktorých každodenná starostlivosť a láska dávajú šťastie a teplo našim domovom.

Pozdravy a blahoželania posielam členom a kandidátom Poľskej zjednotenej robotníckej strany, členom Zjednotenej Ľudovej strany a Demokratickej strany, všetkým činitelom Frontu národnnej jednoty. Rozhliadnime sa dookola — kolko schopných rúk a rozumných umov, kolko sŕdc a zápalu, kolko nápadov a tvorivých iniciatív. Hlboko verím, že dosiahneme naše národné ciele a snahy, keď budeme vediť využiť tento veľký potenciál, keď upevňíme to, čo je najvyššou hodnotou — vlasteneckú jednotu všetkých Poľiacov v službe vlasti.

Želám Vám, drahí rodáci, splnenie nádejí a očakávaní spojených s Novým rokom. Želám všetko najlepšie Vám, Vašim najbližším, Vašim domovom a rodinám (VÝNATKY).

U pôležitosti třiceti let existence Kultúrnej spoločnosti Čechů a Slováků v Poľsku zasíláme ústrednému výboru a účastníkum ústredných oslav srdcne blahopřání a projevy uznání za dovednosť práci v kulturní a spoločenské oblasti.

Jsem presvedčen, že vaše Spoločnosť a také miestne skupiny, pôsobíce v Želave a v Kucově, budou ďalej úspešne

rozvíjet svou činnosť a pôsobiť k upevnení súväziek bratrské spolupráce mezi českým a poľským obyvateľstvom a k úspešnému spoločensko-hospodárskemu rozvoju Piotrkowského vojvodstva.

Za vojevodu

MGR MIECZYSLAW KOLACZYK
NÁMESTEK ŘEDITELE ODDĚLENÍ

POĎAKOVANIE

Srdečne ďakujeme všetkým za vianočné a novoročné pozdravy, ktoré ste nám poslali

REDAKCIJA ŽIVOT

Pripomíname všetkým krajankám a krajancam!

do 15. januára zistujeme listiny voličov.

5. februára vo volbách do narodných výborov všetci volíme kandidátov
Frontu národnej jednoty!

ÚSTREDNÝ VÝBOR
KULTÚRNEJ SPOLOČNOSTI
ČECHOV A SLOVÁKOV V POĽSKU

POŁSKÉ MIEROVÉ INICIATÍVY

Poľsko účinne prispieva k realizácii mierového programu schváleného na XXIV. a rozvinutého na XXV. zjazde KSSZ, ktorý je programom celého socialistického spoločenstva. Je to konštruktívny program. Leonid Brežnev v interview, ktorý koncom roku 1977 poskytol Pravde, vyjadril sa za „prechodom od rokovania o odzbrojení k realizácii krokov znamenajúcich jeho začiatok.“ Teda strategickým cieľom tohto programu je úplne a všeobecne odzbrojenie. Je to ešte vzdialený cieľ, ale každé úsilie, každá iniciatíva, kto-

hania pretekom v zbrojení na dne morí a oceánov, ako aj vo veci zákazu výroby a zhromažďovania chemických zbraní. Sme teda pritomní a aktívni v sade, kde sa rozvíja vzniesená idea mierovej budúcnosti sveta.

Posledný rok sa zapísal v súdobých dejinách ako etapa prehľbjúceho sa konštruktívneho politického dialogu medzi štátmi Východu a Západu. Tentoto dialógu nadobúda stále väčší význam a jeho forma priamych stykov medzi šéfmi štátov umožňuje riešenie „od ruky“ mnohých vecí a otá-

masovokomunikačnimi prostriedkami, predstavujú sa stále častejšie verejné mienky ako impulzy konkrétnych počínanií. Počas ich trvania, popri všeobecnom spoločnom komunikáciu zainteresovaných strán, vznikajú iné dôležité dokumenty určujúce budúcnosť dvojstranných vzťahov. Pripomeňme, že počas návštavy Edwarda Giereka vo Francúzsku, okrem spoločnej Deklarácie bolo podpísaných niekoľko dôležitých hospodárskych dohôd. Aj počas návštavy polského vedúceho predstaviteľa v Taliansku boli podpí-

pečnosť na svete. Významné je aj to, že svetonádzorové rozdiely nevylučujú mierový dialóg. Dôkazom toho je návštava Edwarda Giereka vo Vatikáne u Pavla VI., ktorá je dôležitým príspevkom k prehľbovaniu celoeurópskeho spolunažívania a prispieva zároveň upevňovaniu jednoty našej spoločnosti v diele budovania blahobytu Poľska. Pripomeňme, že pápež Pavol VI. v tradičnom vianočnom prejave vyjadril presvedčenie, že všetky existujúce svetové problémy, môžu byť vyriešené mierovou cestou.

Stretnutie Edwarda Giereka s pápežom Pavlom VI.

Prezident USA Jimmy Carter vo Varšave.

rá má vplyv na jeho priblíženie, má obrovský význam.

Ukončené prednedávnom XXXII. valné zhromaždenie OSN svedčí o tom, že stále všeobecnejšie je pochopenie výhod plynúcich z procesu uvoľnovania napäťia a odzbrojenia. Počas jeho trvania schválili až 24 rezolúcie o odzbrojení. Jednohlasne prijali deklaráciu, ktorú predložil ZSSR, vo veci prehľbenia a konsolidácie uvoľnenia napäťia. Komentátori naznamenali aktívnu úlohu poľskej delegácie v právach tohto valného zhromaždenia OSN a najmä jeho príspevok pri vypracovaní a schválení väčšiny rezolúcií o odzbrojení. Dve z nich boli poľskou iniciatívou: rezolúcia vo veci predbie-

zok podstatného charakteru pre dvojstranné a mnohostranné styky. Tradične sú už stretnutia popredných osobností socialistických štátov. Tieto stretnutia obohacujú a prehľbjú naše priateľstvo, upevňujú naše spojenectvo a našu spoluprácu na medzinárodnom fóre a prispievajú k intenzifikácii našej hospodárskej spolupráce. Sú prameňom našej hospodárskej a politickej sily.

Poľsko má význam vo svete ako cenéný partner, ako zástanca mierovej kooistencia štátov s rôznym spoločensko-politickej zriadením.

Súčasné stretnutia štátov sa neobmedzujú iba na zdvirolostnú výmenu názorov. Podrobne popisované

sú sané konkrétné dohody o rozšírení ekonomickej spolupráce. Počas návštavy kancelára NSR Helmuta Schmidta, popri zdôrazňovaní potreby úspešného pokračovania v procese normalizácie upozornili na význam hospodárskych stykov. Takýto akcent a charakter majú aj poľsko-americké vzťahy, čo ešte viac zdôraznila návšteva prezidenta USA Jimmym Cartera. Je nanajvýš pozitívne to, že na vysokej úrovni sa hovorí o nevyhnutnosti širokej spolupráce a že sa túto spoluprácu stvárnjuje a rozvíja. Táto spolupráca popri vzájomných ekonomických, spoločenských a kultúrnych výhodach má vplyv na pokrok v takých podstatných veciach, ako mier a bez-

Na poslednom zasadnutí Sejmu PLR v minulom roku plne schválili našu zahraničnú politiku. Konštatovalo sa, že celá spoločnosť cíti, že táto politika je súhlasna so záujmami poľského štátu a stále lepšie zabezpečuje vonkajšie podmienky rozvoja krajiny. Najmä v období posledných siedmich rokov všeestrane a mnohými smermi pôsobime v prospech mieru na našom kontinente a na celom svete. V tomto veľkom diele obrovskú tvorivú úlohu odohráva osobná angažovanosť a autorita nášho vedúceho predstaviteľa Edwarda Giereka. Rok 1978 bude ďalším tvorivým rovinutím tejto našej aktivity v zahraničnej politike.

MARIAN KAŠKIEWICZ

P O L S K O Č E S K O S L O V E N S K O

V novém sídle Národního muzea v Krakově je od 16. ledna 1978 otevřena velká výstava „Československo — Poľsko. Staletí sousedství a přátelství“, která ukazuje staleté vzájemné vztahy a svažky tří národů — Čechů, Slováků a Poláků. Výstava byla otevřena u příležitosti třicátého výročí podepsání první československo-poľské smlouvy o přátelství a spolupráci, jež se stala základem dnešní široce rozvinuté socialistické spolupráce mezi našimi zeměmi.

Výstavu uspořádalo Národní muzeum v Krakově, Slovenské národní muzeum v Bratislavě a Národní galerie v Praze a ministerstvo kultury a umění PLR a kultury SSR a ČSR. Slavnost-

STALETÍ PŘÁTELSTVÍ

nímu otevření výstavy byli přítomni náměstkové ministři kultury SSR a PLR Pavol Koyš a Józef Fajkowski, tajemník Vojvodského výboru PSDS v Krakově Jan Grzelak, rada velyvyslanectví ČSSR ve Varšavě inž. Evžen Vaček, kulturní rada československého velyvyslanectví Rudolf Turňa, generální konsul ČSSR v Katovicích Michal Malý a náměstky prezidenta města Krakova Barbara Guziková.

Je to první tak rozsáhlá a výjimečně významná společná česko-slovensko-poľská výstava. Je na ní shromážděno přes 1000 původních exponátů, mezi nimiž jsou neobvykle cenná díla ze všech oborů umění a řemesla, památky národní kultury, dokumenty a tiskoviny.

Některá z nich pocházejí z počátků slovenského společenství, Velkomoravské říše a státu Vislanů a z doby, kdy se tvořily základy státu polského, českého a slovenského národa. Vynikající díla pocházejí z období gotiky, renesance a baroka. Jsou tu rovněž cenná díla lidového umění, historické památky z doby husitského hnutí, rozkvětu humanismu a vědy, ukazující život a dílo J.A. Komenského, osudy Českých bratří a exponáty z minulého století i z pozdější doby až po dnesek.

Exponáty byly vypůjčeny ze 160 muzeí a institucí, kostelů a od soukromých osob, z Československa a Poľska. Některé z nich propůjčilo muze-

um v Niedzickém zámku, jako chromolitografie zámků v Niedzici, Czorsztyne, Lubowni a vesnice Frydman, polychromie Matky boží s děťátkem z Rzepisk, džbánek z Piekielniku a stříbrnou pozlacenou monstranci z kostela v Nové Belé.

Výstava bude měsíc otevřena v Krakově, v únoru a březnu ji shlédnou Varšavané v dubnu a květnu výstava navštíví Bratislavu a pak Prahu. Chtěli bychom ji zvlášť srdečně doporučit našim krajanům, členům Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Poľsku, jimž je polsko-československé přátelství a spolupráce zvláště blízká.

21.I.1924 umrel z Gorkách pri Moskve VLADIMÍR ILJIČ LENIN (Uljanov V.I.), najväčší vodca svetového proletariátu, zakladateľ prvého socialistického štátu na svete, tvorca leninizmu, ktorého učenie tvorí základ výstavby novej socialistickej spoločnosti (nar. 22.IV.1870 v Simbirsku, dnes Uljanovsk).

ZO SPOMIENOK STEPANA KAZIMIROVIČA GILJU — LENINOVHO OSOBNÉHO ŠOFÉRA.

Zodpovední funkcionári Sovietskej národnosti sa rozhodli — a to bolo vedomia Lenina — že s ním spravia film. Iljič sa práve zotavoval po atentáte a bolo veľmi dôležité ukázať národu, že žije a je zdravý.

Snímaním poverili skúseného kamermana. Požiadali ho, aby filmoval Iljiča tak, aby on o tom nič nevedel. Všetci vedeli, že inak by z celého nápadu nebolo nič, lebo Vladimír Iljič by nikdy nesúhlasil s tým, aby ho filmovali. Iljiča doprevádzal jeho dávny priateľ Bonč — Brujevič a ten sa s ním zhováral a otačal sa tak, aby Lenina mohol kamerman snímať. Ked sa už prechádzka s filmovaním blízila ku koncu, Lenin sa neozákávane otočil a zazrel aparát.

— A — to je čo? — sptyoval sa. — Kam idú? Čo to vlečú na pleciach! Zastavte, ved' sú to filmári!

Bonč-Brujevič nemohol už nič zatajiť — priznal sa.

Lenin sa poobzeral dookola a dodal:

— No, tak máte záver ako sa patrí! Dobre ste ma sprevádzali, dobre — a rozosmial sa. Nuž čo sa dá robiť, musím vám prepáčiť.

Po krátkom čase premietli film Prechádzka Vladimíra Iljiča po Kremlí. Iljič sa smial a svojím blízkym rozprával, ako ho filmári podviedli. Potom film premietli nielen v Moskve, ale aj v ďalších mestách.

Začiatkom roku 1919 prihodila sa ďalšia nemilá vec. Bolo to 19. januára. Zima bola tuhá, celú Moskvu pokryl vysoký sneh, ulice boli plné snehu. V to nedelne popoludnie sme sa viesli na Sokolníky. Vladimír Iljič šiel

Jeden z banditov pristúpil k Leninovi, chytil ho za výložky kabáta a odbojným pohybom sihol do náprsného vrecka, kde nosil Lenin peňaženku, doklady a malý browning. Ja som ešte stále sedel za volantom a držal som v ruke svoju pištol. Musel som byť na pozore, ale nesmel som vyvolať streľbu. Možno som jedného alebo dvoch mohol zastreliť, ale aj tak by sa stretnutie skončilo ich víťazstvom. A napokon nemohol som ohroziť Vladimíra Iljiča.

Mária Iljičina, ktorá hned nepochopila, že sú to banditi, sa vzbúrila:

— Kto vám dovolil, aby ste nás zneprákovali? To je súdruh Lenin! Ukážte nám svoje povolenie!

— Kriminálnici nepotrebuju žiadne povolenie — odvetil jeden z banditov.

— My máme na všetko právo.

Pravdepodobne nepočuli dobre slová Márie Iljičiny lebo stále nechápali, koho majú pred sebou. O pár minút si banditi všimli aj mňa a prikázali mi, aby som vystúpil z auta. Svoj príkaz doprevádzali postrkovaním. Jeden z banditov skočil na moje miesto, ostatní razom vyliezli na ďalsie sedadlá a auto sa pohlo. Za volantom sedel skúsený šofér — videl som to podľa toho, ako vyberal ostrú zákrutu.

Tak veru — prehovoril Lenin, — boli ozbrojení, čo sme mohli iné, ako im prepustiť auto... Potom dodal: — Múdro ste urobili, súdruh Gilj, že ste nestrieľali. Silou by ste nič nedosiahli. Ostali sme nazive len preto, že sme sa im neprotivili.

Rozhodli sme sa, že zájdeme na okresný soviet a odtiaľ zatelefonujeme do Kremla, na ÚV.

— A je tu niekde blízko Soviet? — čudoval sa Lenin. Ukážal som mu na dvojposchodovú budovu na druhej strane

ké prepadnutie. Vladimír Iljič sa ohradil:

— Ved' by ma potom boli zabili. Ale im šlo len o peniaze a auto.

Auto čoskoro prišlo, Vladimír Iljič a Mária Iljičina odišli do Sokolník a ja som sa vydal hľadať auto.

Na Čeke som za dozvedel o ďalšom osude auta. Banditi sa odviezli iba na druhú ulicu a tam auto dôkladne prehľadali. Zistili, že legitimácia skutočne patrila Leninovi. Zasa nasadili do auta a vrátili sa, aby zabili Lenina. Za Leninovu smrť totiž nepriatelia sovietského štátu slušovali veľkú odmenu. Banditi však prišli neskoro — no napriek tomu zabili jedného milicionára a jedného červenoarmeja.

V jeden jesenný deň roku 1919 si ma zavolal Vladimír Iljič a povedal mi:

— Do Moskvy pricestoval Gorkij. Večer ho bude treba priviesť ku mnemu. Tu máte jeho adresu. Neskôr vám zatelefonujem, kedy máte ísť po neho...

O dve hodiny neskôr zazvonil telefon. Počul som hlas Vladimíra Iljiča:

— Súdruh Gilj, bolo by dobré, aby Gorkij tu bol presne o devätnásť hodiny.

Bolo ešte dosť času, ale ja som sa hned pobjral. Čas bol taký, že človek nemohol vojsť do hociktorého domu. Zatvárali sa totiž hlavné brány. Aby

ležitosť, keď som svoju povinnosť zvereil na druhého.

Pätnásť minút pred štvrtou vletel do garáže môj pomocník a zlostne mi povedal:

— Nemohol som nájsť Gorkého byt. Búchal som na bránu, ale nikto mi neotváral!

Nevedel som čo robiť. Vladimír Iljič mal presne vymedzený čas, ktorý bol veľmi vzácny. Vždy bol veľmi presný a nikdy nedal na seba čakáta. Lenže práve tak neznášal nepresnosť iných. Nasadol som do auta a uháňal. Do šestnásť hodiny som mal ešte niekolko minút a usiloval som sa, aby som zmenšíl meškanie. Ako posadnutý som letel po moskovských uliciach. Chodci sa udivene zastavovali, splašené kone mi uskakovali z cesty. A tu zrazu Gorkij — vidím ho ísť oproti sebe — fiakor... Potešil som sa. Alexej Maximovič hned, ako ma zazrel, zaplatil kočišovi a sadol do auta. Hned som mu všetko vysvetlil.

— Nuž to je zlé... — vravel Alexej Maximovič, zamyslene hľadkajúc svoje fúzy. — Aby som vám pravdu povedal, mám dojem, že obaja dostaneme svoje.

Súhlasil som s ním a dodal som, že som vinný iba ja. Pozrel sa na mňa a usmial sa.

— Musíš čosi vymyslieť — povedal. — Nebojte sa, súdruh Gilj, poušľujem sa urobiť čosi, aby sme na tom boli lepšie.

Alexej Maximovič vošiel do miestnosti Vladimíra Iljiča s velkým oneskorením. O dve hodiny neskôr som ho už viesol domov.

— Tak ako to skončilo, Alexej Maximovič — vypýtoval som sa ho.

Skrúšene mávol rukou:

— Časť viny som prevzal na seba. Ale kto vie prekabátiť Vladimíra Iljiča?

Večer som vyhladal Vladimíra Iljiča, aby som mu vysvetlil, ako sa to prihodilo. Lenin sa prechádzal po miestnosti s palcami zastrčenými za vestu a neprerušil ma. Nakoniec povedal:

— Tak v poriadku, zabudneme na to. Dúfam, že sa to už nezopakuje.

LENIN ZBLÍZKA

do jednej školy, kde odpočívala N.K. Krupská. Deti mali práve prázdniny a očakávali ho s veľkou radostou. Niekoľko metrov pred Kalančevským námestím sme začuli neartikulovanú výzvu:

— Stoj!

Ja som pridal plyn a ufužadzili sme. Vladimír Iljič sa ma spýtal:

— Čo to bolo?

Odpovedal som mu, že podľa všetkého to bol nejaký opilec, ktorý sa nám postavil do cesty. Štastne sme prešli popri železničnej stanici, ale keď sme sa blízili ku Kalininskej továrnii, na cestu vybehol niekoľko ľudí s revolvermi v rukách:

— Stoj! Zastav auto!

Podla uniformiem mi bol jasné, že to nie je hliadka a preto som sa usiloval premyknúť sa vedľa nich. Zasa som začul:

— Stoj! Strielam...

Už-uz som ich predbehol, ale Vladimír Iljič mi prikázal, aby som zastavil. Predpokladal, že sú to milicionári, ktorí kontrolujú prepravu. Zastavil som tesne pri moste. Otrčeli pred nás niekoľko typov revolverov a prikázali:

— Okamžite vystúpte!

Vladimír Iljič otvoril dvere a spýtal sa:

— A o čo vám ide?

— Vyjdi bez odvrávania! — skríkol maňo jeden z útočníkov.

— Co by ste chceli, súdruhovia? Kto ste? — sptyoval sa Vladimír Iljič a ukazoval im svoju priepustku.

Mária Iljičina a Čevanov, ktorí Le-nina sprevádzali, vystúpili z auta a níčomu nerozumeli. Banditi namierili revolver na Lenina:

— Neopováž sa pohnúť! — vyzvali ho.

ne mosta. Vladimír Iljič iba rozhodil rukami a po krátkej chvíli povedal:

— Okrádajú a zbijajú pred samým Sovetom! To je hrozné!

Odišli sme na Soviet. Ako som očakával, strážnik nás odmietol vpuštiť dnu bez priepustky. Vladimír Iljič sa pokúsil prehovoriť strážnika:

— Nemôžem vám dokázať, kto som, lebo mi pred chvíľou vzali doklady. Okradli nás na dva kroky od vás. Chceli by sme telefónovať, aby nám poslali druhé auto.

Lenze strážnik bol neúprosný. Vladimír Iljič začal strácať trpežlivosť.

— Ja som Lenin — povedal priamo — ale neviem vám to nijako dokázať. Toto je môj šofér, myslím, že on má doklady a môže vám povedať, kto som.

Strážnik onemel. Prešiel som cez niekoľko miestností, kym som našiel telefónnu ústrediu. Požiadal som, aby zavolali predsedu, alebo jeho zástupcu. O chvíľu vošiel predseda a sptyoval sa:

— Čím vám môžeme pomôcť?

Vladimír Iljič sa predstavil a povedal:

— Ale je len pekný poriadok u vás — ľudí okrádajú uprostred ulice, priamo pred budovou Sovietu. Potom dodal: Dovolte, aby sme zatelefonovali po druhé auto.

Vladimír Iljič mi prikázal, aby som telefónoval priateľovi Dzeržinskému. Vytočil som číslo Felixa Edmundoviča Slúchadlo zdvihol jeho tajomníka. Vyzrozprával som mu, čo sa nám prihodilo. Potom som odovzdal slúchadlo Vladimírovi Iljičovi. On žiadal, aby použili všetky prostriedky na zadržanie ukradnutého auta a vyjadril nespokojo-nosť nad zlou organizáciou ochrany občanov v meste. Na druhej strane lin-ky sa ho sptyovali, či nešlo o politic-

neznámy človek nezablúdil v neznámom dome, na to bolo treba dosť času.

Alexej Maximovič býval u svojho syna Maxima Peškova v blízkosti Po-krovské brány. Ako som predpokladal, hlavná brána bola zatvorená. Do bytu Peškovových som sa mohol dosťať iba zo dvora — zadným vchodom. Keď som zazvonil, otvoril mi Maxim Peškov.

Mnoho som počul o Maxímovi Gorkom, číhal som jeho diela a bolo sa možnejme, že som sa tešil na stretnutie s ním. Až do tej chvíle som nevedel, ako vyzerá veľký spisovateľ.

Predo mnou stál vysoký človek, trošku nahrbený, v obyčajnom, skromnom odevе. Mal tmavú tvár, oči mu mlado žiarili.

— Hned môžeme ísť — povedal Alexej Maximovič, obliekajúc si plášt. — Ako vjedeme do Kremlu?

Vysvetlil som mu.

— A myslíš, že nás pustia?

Zasmial som sa a ubezpečil ho, že nás určite pustia.

Počas cesty sa Alexej Maximovič vypočíval na zdravie Vladimíra Iljiča, na jeho cestu. Zaujímal sa, ako trávi volný čas. S veľkým záujmom hľadel Gorkij na moskovské ulice.

Moje druhé stretnutie s Alexejom Maximovičom už nebolo take radosné. Dostal som pokarhanie. Prvé a jediné pokarhanie za svojho života som dostal, keď som pracoval pri Leninovi.

Vladimír Iljič si ma zavolal a požadal ma, aby som na šestnásť hodinu dovezol Gorkého. Mal som ešte hodinu času, a preto som sa neponáhľal. Keď som sa rozhodol, že pôjdem, našiel som nejakú chybu v motore. Rozhodol som sa, že auto opravím a po Gorkého pošlem svojho pomocníka. To bola prvá a posledná pri-

Ráno mi Bonč-Brujevič, ktorý pôznam prípad, udelil pokarhanie, lebo som nedodržal Leninov príkaz.

Nepovedal som to Vladimírovi Iljičovi. Nemrzelo ma natolko pokarhanie, ako skutočnosť, že som svojím postupom narušil riadny chod jeho práce.

Vladimír Iljič bol mimoriadne presný. Hoci som sme šli, vždy vyrátal čas, aby sme došli presne. Keď sme v právý čas prichádzali na miesto, vratieval:

— Vynikajúce, to je pohoda.

No keď sme meškali, poháňal ma:

— Pridaj, to je zlé, meškáme.

Inokedy však:

— No, nie je to naša vina, zdržal nás. Obyčajne sa díval na svoje hodiny a vratil som.

— Moje hodinky idú presne. Kolko je na vašich?

V lete roku 1918 Vladimír Iljič odpočíval v Tarasovke. Tam, na druhom poschodi mali svoje izby on a Krupská. Obyčajne sem prichádzal v sobotu večer a odchádzal v pondelok nad ránom. Mária Iljičina sa k nim často pridávala

Andrej Plávka

Vynikajúci slovenský básnik, národný umelec Andrej Plávka bol pri príležitosti 70. narodenia (18.XI.m.r.) vyznamenaný Radom Víťazného februára, ktorý mu udelili za celoživotnú tvorbu a mimoriadnu kultúrno-politicú aktivitu. Dnes uverejňujeme úryvok z básne Andreja Plávku Liptovské pastorale.

**Strašný je smútok hôr,
ale ich mlčanie
je ešte zlovestnejšie,
ked' sa raz nadýchali
žalob a prípoviedok
o spravodlivosti,
aby sa napokon
zachveli bralá hnevom,
striasli zo seba
veky spráchnivelé
a nastavili temená
dažd'om,
počatým z túžob zeme
i ľudí.**

21 JANUÁRA

*oslavujeme
Deň
babičiek*

**pochválme
staré matičky**

Pochválme staré matičky
nad kyslým mliekom večerov.

Zdvihajú bochník ako dieťa,
prekrižujúc ho, skôr než nakroja.
Poslednú kôrku z dávnych žatiev
položia na rodinný stôl.

Pole i vinohrad pamäťajú
ich chôdzu, dlane, kolená —
pri čoraz zriedkavejších návstevách
vďačia im obertovým zrnkom.

Vstávajú s prvým kohútom.
Do hory vstupujú jak do kostola:
kuriatka im zobú z dlani,
pomeria satana s holubinkou,
kým nájdú rýdzik v ihliči
naplnia košíky lištičkami
na dobrú noc...

Pochválme staré matičky
nad sladkým mliekom rána.
Posledné obertové zrno
položia na nás stôl.

LÝDIA VADKERTI-
-GAVORNÍKOVÁ

slovnik Života

42

POESKY	SLOVENSKY	ČESKY
celtycki	keltský	keltský
celujący	vynikajúci	vynikající
cera	pleť	pleť
ceramiczny	keramický	keramický
cerować	plátat	látať
cesarz	cisár	cisař
cesarski	cisársky	cisařský
cesarstwo	cisárstvo	císařství
cewka	cievka	cívka
cegi	kliešte	kleště
cętka	bodka, škvrnka	tečka, skvrnka
cętkowany	bodkovaný	tečkovany
chałupa	chalupa	chalupa
charczeć	chręć	chrčet
chart	chrt	chrt
charzatywny	dobročinný	dobročinný
chasz-	húština,	houští,
eze	krovie	krví
chata	chalupa	chalupa
chcieć	chcieť	chtít
chciwiec	hrabivec	hrabivec
chełpić się	vystavotať sa	chvástat sa
chełpiwiec	chvastúň	chvastoun
cherlacki	neduživý	neduživý
chęć	chuť, zámer	chuť, záměr
czętnie	ochotne	ochotně
czętny	ochotný	ochotný
chleb	chléb	chléb

chlebak	chlebník	chlebník
chlebodajny	úrodný	úrodný
chlebodawca	chlebodarca	chlebodáreč
chlew	chliev	chlév
chlewnia	chliev	chlév
chlipač	chlípať	chleptat
chluba	pýcha	chlouba, pýcha
chlubić się	pýšiť sa	chlubit se
chlub-	pochvalný,	pochvalný,
bny	čestný	čestný
chlupač	žblnakat	šplouchat
chlodnia	chladiareň	chladirna
chlod-	chladič,	chladič,
nik	studený boršč	studený boršč
chlodny	chladný	chladný
chlodziarka	chladička	chladička
chlodzić	chladiť	chladiť
chlonać	pohlcovať	pohlcovat
chlóp	sedliak, muž,	sedlák, muž,
chlópiec	dedinčan	vesničan
chlópka	chlapec	chlapec
chlóp-	sedliačka	selka
ski	sedliacky,	selský,
chlóstać	dedinský	vesnický
chlód	ſlahat,	mrskat,
chmara	kritizovať	kritizovat
chmiel	chlad, tieň	chlad, stín
chmielnik	velké množstvospousta	chmel

ROKY
UDÁLOSTI

LEDEN — JANUÁR

1.I.1863. Ve Varšavě byla poprvé uvedena Moniuszkova opera Halka. Byla to největší událost v dějinách polské hudby.

3.I.1923. Zemřel Jaroslav Hašek, významný český spisovatel, autor světoznámých Osudů dobrého vojáka Švejka a mnoha humoristických a satirických povídek (nar. 24.IV.1883).

5.I.1942. V bytí komunistického funkcionáře Juliusa Rydygiera, ve Varšavě v ul. Krasínskiego 18, konala se historická zakladatelská schůze Polské dělnické strany (PPR), vedoucí síly národa v boji za osvobození Polska, která zajistila jeho nezávislost v bezpečných hranicích. PPR byla inspirátorem revolučních společensko-hospodářských a kulturních přeměn na základě dělnicko-rolnického spojenectví, prováděla nejnáročnější úkoly v době osvobození území Polska. Cíle uskutečněvané PPR byly formulovány v základní programové deklaraci Za co bojujeme! PPR organizovala partyzánské ozbrojené hnutí — Lidovou gardu a pak Lidovou armádu. V silvestrovské noci 1943/1944 zřídila první lidový orgán Zemskou národní radu a vybudovala síť konspiračních národních rad. V červenci 1944 převzala na prvních částech osvobozeného území svrchovanou moc a zřídila Polský výbor národního osvobození. Prvním tajemníkem ústředního výboru PPR byl Marceli Nowotko. 15. prosince 1948 došlo ke sloučení Polské dělnické strany a Polské socialistické strany v Polsku sjednocenou dělnickou stranou.

10.I.1913. V Dubravce (dnes část Bratislav) se narodil dr. GUSTÁV HUSÁK, významný slovenský činitel komunistického hnutí a národně osvobozačího boje, generální tajemník Komunistické strany Československa a prezident Československé socialistické republiky.

15.I.1945. V prostoru Jasla byla zahájena útočná operace 38. armády 4. ukrajinského frontu za účasti pěti dělostřeleckých pluků 1. čs. armádního sboru v SSSR a československých tankistů. Na počest této boje, které jsou významnou stránkou bojových tradic Československé lidové armády, je tento den slaven jako Den československého dělostřelectva a raketového vojska.

17.I.1945. Tohoto dne velké sovětské ofenzívy, která se (pět dní dříve) pohla na západ mezi Balatikami a Karpatami, byla osvobozena Varšava. Čestný úkol osvobodit hlavní město Polska byl svěřen polským vojákům. Dne 15. ledna obdrželi rozkaz k útoku. Na druhý den se u Jablonné přepravila přes Vislu 2. pěší divize gen. J. Rotkiewicze a zaútočila na Varšavu ze severu. V rajóně Otwocka přešly Vislu oddíly 1. jízdní brigády plk. W. Radziwonowicze, od Pragi zaútočily pak pluky 6. pěší divize plk. G. Szejpaka. Hlavní síly polské armády, jimž velel gen. Stanisław Poplawski (1., 3. a 4. pěší divize a 1. obrněná brigáda), přešly na levý břeh Visly na předměstí u Warty a v oblasti Góry Kalwarie a uzavřely obklíčení německých vojsk z jihu. Na německé pozice dopadaly stíny a bomby z letadel polské 4. smíšené letecké divize.

17. ledna ve 14.00 hod. velitel 1. armády Polského vojska hlásil rádiem cestou polské vládě a veliteli 1. běloruského frontu: Varšava, hlavní město Polska, je osvobozená! 19. ledna se v osvobozené Varšavě konala první vojenská přehlídka oddílů Polského lidového vojska.

V lednové osvobozenecí ofenzívě porazila sovětská a polská vojska 9. a 17. polní armádu a 4. obrněnou armádu hitlerovců; osvobodila střed a jižní část Polska a postoupila 200 — 500 km na severozápad, až k Odře. Za této operace sovětské a polské jednotky zajaly 147 000 nepřátelských vojáků, ukořistily 1377 tanků a kulometů, 8280 děl a moždířů, 1360 letadel a množství různé vojenské výzbroje.

Varšava, která podle Hitlerova plánu měla zmitzit z povrchu země, je dnes nejenom důležitým administrativním střediskem, ale také druhým největším průmyslovým střediskem Polska, městem s více než milionem nových bytů postavených po válce, s více než 800 památnými budovami, které byly rekonstruovány po úplném zničení; je obrovským staveništěm, na němž vyrůstají moderní budovy. Ve Varšavě je také soustředěna většina kulturních a vědeckých pracovišť. Uplynula léta ukažují obrovské úsilí pokolení, které stavělo a tvořilo hlavní město a také společně vypracované výsledky celého národa.

18.I.1943. Útokem vojsk Volchovského frontu u Ladožského jezera bylo prolomeno německé obklíčení Leningradu, jehož blokáda tím skončila. Mezi Leningradem a ostatními částmi sovětské země po 900 dnech neobvykle těžkých bojů bylo opět navázáno spojení.

21.I.1924. V Gorkách zemřel VLADIMÍR ILJIČ LENIN, vůdce světového proletariátu, zakladatel prvního socialistického státu na světě, tvůrce leninismu (nar. 22.IV.1870).

25.I.1688. V Terchové se narodil Juro Jánošík, legendární slovenský lidový hrdina, mstiteľ poddaného lidu (popraven 18.III.1713).

27.I.1943. V Buzuluku u příležitosti přísahy byla přislušníkům 1. čs. sesterského praporu v SSSR odevzdána bojová zástava.

VYUČOVANIE SLOVENČINY

Vyučovanie slovenčiny na spišských a oravských základných školách patrí k tým otázkam, ktorým krajania a naša Spoločnosť venovali vždy veľa pozornosti. V uplynulých 30 rokoch sa toto vyučovanie vyvíjalo rôzne. Dnes uvádzame

— Aký je súčasný stav vyučovania slovenčiny na Spiši a Orave?

— Na začiatok snáď trochu štatistiky. Vyučovanie slovenčiny sa koná na 16 školách vrátane licea v Jablonke, v tom v 8 na Spiši a 8 na Orave. V tomto školskom roku sa na týchto školách začalo učiť slovenský jazyk 560 detí. Je to viac menej stály počet, aký sa ustálil v posledných niekoľkých rokoch. Nemusíme podotýkať, že vyučovaniu tohto jazyka venujeme hodne pozornosti a snažíme sa mu zaistíť patričnú úroveň. Máme sice — net sa s tým čo skrýva — isté ťažkosti, týkajúce sa zásobenia žiakov slovenskými príručkami, ale chceme aj to vyriešiť. Tento rok po odchode do dôchodku zaslúženej pedagožky s. Stefanie Kaspercové bol za inšpektora pre slovenské školy menovaný učiteľ s. Anton Papanek z Podvylka. Snažíme sa zabezpečiť vyučovanie slovenčiny všade tam, kde existuje taká potreba, teda kde sa prihlásil patričný počet žiakov. Nie je to, samozrejme, všeade lahke, keďže sa počet učiteľov, ktorí dobre ovládajú tento jazyk nevyzývajú. So zreteľom na to, na letný učiteľský kurz slovenského jazyka na Slovensku posielame aj učiteľov, ktorí tento jazyk neo-

rozhovor o súčasnom stave, jeho perspektívach a o iných s tým súvisiacich otázkach s mgr. IRENEUSZOM WRZEŠNIOM, námestníkom kurátora pre otázky starostlivosti a výchovy v Nowom Sączu.

— Vládajú, ale prejavujú oň záujem.

— Na Spiši a Orave učí predsa hodne učiteľov — bývalých absolventov jablonského licea...

— Samozrejme, berieme aj ich do úvahy. Vec však nie je jednoduchá, lebo väčšina z týchto učiteľov sa už ustabilizovala, zrástla sa so svojim prostredím, svojim pôsobiskom. Nechceli by sme príliš narušovať túto stabilizáciu a prenášať učiteľov na nové pôsobiská.

— Aké sú, podľa vás, perspektívy vyučovania slovenského jazyka?

— Vyučovanie slovenčiny ako predmet na základných školách a v jablonskom liceu má všetky podmienky ďalšieho rozvoja. Je to sice dodatočný predmet, ale venujeme mu rovnakú pozornosť ako ostatným predmetom. Samozrejme ďalší rozvoj vyučovania slovenčiny závisí vo veľkej miere aj od rodičov, ako budú zapisovať svoje deti na tento predmet. Ako som už spomenul, súvisí s tým aj otázka kádrov — učiteľov-slovenčinárov nie je príliš veľa, ale snažíme sa ju podľa možnosti riešiť. Som presvedčený, že po skončení školskej reformy a zavedení všeobecnej dešetrovej škole sa aj otázka kádrov

zjednoduší. Zatiaľ však v snahe o rast úrovne chceme učiteľov vyučujúcich slovenský jazyk obklopíť väčšou metodickou starostlivosťou. Zároveň bude treba zaktivizovať učitelské samovzdelenie kolektívov, aké existujú v gminách. Stretnutia týchto kolektívov sa musia konať častejšie. Nemusíme zdôrazňovať, aký veľký význam pre slovenčinárov majú v tomto kontexte letné kurzy na Slovensku.

— Učiteľské kurzy majú už pomere dlhú tradíciu. Aké závery, vychádzajúc z doterajších skúseností, z nich vyplývajú?

— Účastníci veľmi vysoko hodnotia tieto kurzy. Naposledy sa vykryštalizoval nový model kurzu. Jeho program je veľmi bohatý. Popri lektorských cvičeniach, vedených moderným spôsobom, v jeho programe sú hodiny z dejín, kultúry, literatúry, umenia, hudby, etnografie, folklóra a pod. Zároveň je veľa konverzácie. Práve takýto model kurzu by sa malo zachovať. Je to mienka nielen našich účastníkov, ale aj učiteľov z Maďarska, Rumunska či Juhoslávie. Hodno poznámať, že kurzy popri konkrétnych vysledkoch — zdokonalení jazykových znalostí, prinášajú aj rast záujmu o slovenskú kultúru, jazyk a Slovensko vôbec. Ja osobne som si napr. zhromaždil peknú zbierku slovenských kníh, ktorú systematicky doplnujem. Nepochybujem, že tak isto aj ostatní učitelia. Dobrou tradíciu je aj to, že kurzy sa konajú každý rok v inom meste. Má to pre ich účastníkov veľký poznávací význam. V posledných rokoch máme však isté ťažkosti s náborom kandidátov na tieto kurzy. Súvisí to s tým, že mnohí naši učitelia dialkove študujú na vysokých školách a tak v letnom období, kedy sa konajú kurzy, sú veľmi zaneprádznení. Myslím však, že skrátenie kurzu do dvoch týždňov, čo je úplne vystačujúce, nám ulahčí v budúcnosti aj otázku náboru.

Ďakujeme za rozhovor.

Zhváral sa: JÁN ŠPERNOGA

PRÍHOR TETY DORY

M.K. z MYŠLENIC. Pred rokom som sa zoznámila s veľmi slušným, dobrým a inteligentným človekom, ktorý je však odno mňa značne starší. Nedávno ma požiadal o ruku a ja som pristala. Moja rodina však s tým nechce súhlasíť, odhovárajú ma od neho zdôvodňujúc, že sa k sebe nehodime, že budeme nešťastná atď. Môže byť veľký vekový rozdiel neprekonateľnou prekážkou v šťastnom spolužití?

Je to dosť hádkivá otázka, keďže zainteresované osoby dokážu dobre argumentovať a brániť svoj postoj; vrah láska je „nesmrtelná“ a nepozná hranicu, vek, prostredie, kultúru atď. Hodno poznámať, že manželstvá uzatvárané medzi partnermi s veľkým vekovým rozdielom nie sú zriedkavosťou. Najčastejší je variant: starší manžel a mladá žena, ale býva aj opačne. Avšak zo skúsenosti vieme, že takéto manželstvá sa neskôr len málokedy vyhnú rôznym problémom, ktoré môžu ochladíť aj tú najvylepsiu lásku. Dobre ste si všetko premysleli? V nijakom prípade to nebude mať ľahké. Treba si totiž uvedomiť, že značne starší partner má už rokmi ustálené záujmy, názory, a návyky, ktoré — až s nimi nebudete súhlasíť — bude ťažko, ba priam nemožné zmeniť. Je vás cit naďaleko silný, že ste schopná aj obeti a ústupkov? Ak nie, veľmi skoro sa môžete dočkať sklamania. Nemožno predsa podceňovať ani fyzickú stránku takéhoto zväzku. Partner, ktorý je dnes pre vás aj z tohto hľadiska atraktívny, môže vám čoskoro prestáť vyzovovať. Vtedy, keďže byste ešte budeť stále mladá. Dokážete byť zhovievavá? A sú ešte aj iné agrumenty proti, trebars otážka detí a pod.

Samořejme, to všetko však neznamená, že manželstvo partnerov s veľkým vekovým rozdielom nemusi byť šťastné. Je hodne príkladov aj na to. Preto musíte dobre pres-

kúmať svoje srdce, premyslieť všetko za a proti, lebo nestáči iba konštatovať, že niekto je slušný, dobrý a inteligentný. Keď zistite, že ste na to dostatočne pripravená — neváhajte.

A.M. z JABLONKY. Hovorí sa sice, že šaty nerobia človeka, ale vrah spôsob oblekania a starostlivosť o svoj zovnajšok môže povedať o človeku viacej, než sa o tom všeobecne súdi. Najmä o mužoch. Môžete mi o tom napísat niečo viac?

Je to sice otázka skôr pre psychologa, ktorý by na túto tému mohol napísť celú dizertáciu, ale môžeme uviesť niekoľko postrehom pracovníkov módnych salónov:

— Muž, ktorý večer nedbal hárde šaty na stoličku, je lenivý. Okrem toho má komplex menej cennosti a chce sa ho zbaviť práve touto nedbalosťou a pohľadom vzájomom k dobrým obyčajom;

— Muž, ktorý vždy kupuje šaty rovnakého strihu a tej istej farby, neurobi manželke nikdy žiadne prekvapenie. Bude vždy chodiť na dovolenku v tom istom období a na to isté miesto, oblubuje tie isté jedlá a má stály repertoár vtípov a zvratov;

— Muž, ktorý venuje veľkú pozornosť svojmu oblečeniu, je spravidla pozorný aj k manželke;

— Muž, ktorý sa snaží svojim oblekom zapáčiť žene, je obvykle nezvyčajný aj k manželke.

Sú to, samozrejme, poznámky lajkov a niekedy sa môžu nezohľadať so skutočnosťou, avšak v mnohých prípadoch budú ani uliate. Je aj také príslušie, ktoré hovorí: človeka poznáš podľa šiat, vtáka podľa peria. Ostatne, pozrite sa okolo seba a na iných a preanalyzujte svoje záľuby a zvyky. Iste dospejete k záveru, že v tom predsa len je niečo pravdy.

TETA DORA

Aký bol športový rok 1977?

Koniec kolendárneho roka je spravidla obdobím, kedy športoví odborníci hodnotia uplynulú sezónu, zostavujú rebríčky najlepších športovcov v tejto či onej krajinie alebo vôbec na svete. Poznali sme už najlepších desať polských športovcov roku 1977. V zahraničných súťažach a anketách si z nich zatiaľ najväčšie uznanie získala Irena Szewińska, ktorú niektoré tlačové kancelárie zaradili medzi najlepších 10 športovký sveta.

Aký bol teda rok 1977 v polskom športe? Všeobecne dobrý, hoci sú aj disciplíny, v ktorých sa nčo budť neviedla zlepšilo. Všimnite si však jednotlivé, aspoň tie najznámejšie športové odvetvia.

Vari najväčší úspech v roku 1977 dosiahli polskí pätbojári, ktorí na majstrovstvách sveta v San Antonio vybojovali dve zlaté (J. Peciak a družstvo) a jednu bronzovú medailu. Hodno poznámať, že Janusz Peciak, olympijský víťaz z Montrealu, vyhral v r. 1977 väčšinu medzinárodných pretekov, v tom aj Európsky pohár. Moderný pätboj má v súčasnosti značné rezervy mladých, nádejnych pretekárov, teda aj vyhliadky do budúcnosti.

Nepochybne kladne treba zhodnotiť aj futbalistov, ktorí sa prebojovali do finále tohorečných majstrovstiev sveta v Argentíne. Ale keďže na MS niečo dokázali, musia zahrať ovela lepšie, ako v kvalifikáciach stretnutiach a ostatných medzištátnych zápasoch. Na rozdiel od reprezentáčneho družstva, pomerne slabšiu úroveň predstavuje ligový futbal, preto nie div, že v európskych pohároch všetky polské celky odpadli už v prvom resp. v druhom kole.

Lahká atletika dopadla vlni priemerne. Pri pomeňme piaté miesto v európskom pohári tak v súťaži mužov, ako aj žien, čo nebolo vrcholom možnosti. Sú, samozrejme medzi I. atletmi jednotlivci, ktorí svojimi znamenitými výkonomi vzbudzovali úsah na zahraničných štadiónoch, napr. E. Kozakiewicz, I. Szewińska, J. Wszola, G. Rabsztyn a iní. Práve vďaka nim o.i. získalo Polsko hodne medailí na Univerziáde v Sofii či majstrovstvách spriatelených arámád.

Celkom slušné výsledky dosiahli v roku 1977 polskí päťstari, ktorí na majstrovstvách Európy v Halle vybojovali 3 majstrovské tituly (H. Średnicki, L. Blažiński a B. Gajda). K úspechom päťstiarov treba zaradiť aj vydarené turnaje po USA, víťazstvá na medzinárodných turnajoch a výsledky v medzištátnych stretnutiach, o.i. s NDR.

Vydarenú sezónu mali vlni polskí kajakári, ktorých najväčším úspechom boli o.i. zlaté medaily na majstrovstvách sveta v Sofii štvorce R. Oborskiego, D. Welnu, G. Kołtana a H. Budzicza na 500 a 1000 m. Táto disciplína má pomerne bohaté zázemie v mládeži a teda aj slabné perspektívy.

Polskí volejbalisti vybojovali sice striebornú medailu na majstrovstvách Európy, ale od olympijských víťazov a majstrov sveta sa predsa len očakáva viac a najmä lepší štýl hry, než to predviedli na nedávnom svetovom pohári v Japonsku, kde obsadili iba 4. miesto. Zdá sa, že odchod trénera H. Wagnera im neprospel.

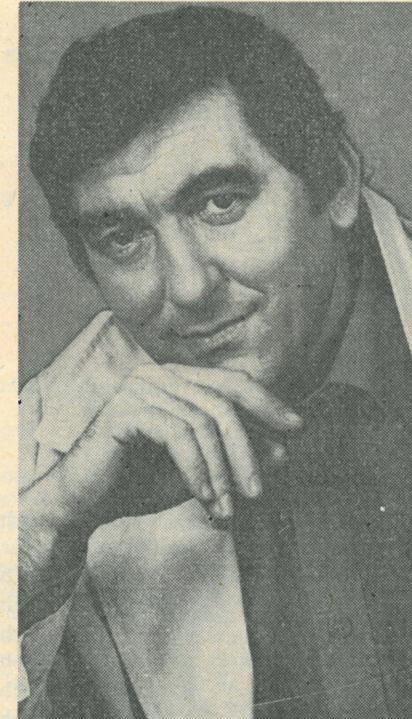
Slabšiu sezónu než v iných rokoch mali cyklisti. Nevelmi uspeli na Pretekoch mieru (3. miesto v súťaži družstiev a jednotlivcov), ako aj na majstrovstvách sveta v Sofii štvorce R. Oborskiego, D. Welnu, G. Kołtana a H. Budzicza na 500 a 1000 m. Táto disciplína má pomerne bohaté zázemie v mládeži a teda aj slabné perspektívy.

Pokial ide o ostatné druhy športu — nevyhličili nad priemer. Pozornosť si v ich zasluhujú iba jednotlivci, ktorí predstavujú vysokú svetovú triedu, napr. v plachtárstve A. Dantowská (utvorila niekoľko svetových rekordov), v tenise iba W. Fibak, v zápasení K. Lipieň a W. Stecyk, v judo A. Adamczyk a M. Tałaj, v plochodrážníctve snáď iba E. Jancarz. Celkovo bol to teda rok úspechov, ale aj neúspechov.

JÁN KACVINSKÝ

filmová foto-hádanka

Naša snímka predstavuje vynikajúceho slovenského divadelného a filmového herca. Uveďte jeho meno a názov aspoň jednej hry alebo filmu, v ktorých vystupoval. Najlepšie odpovede odmeníme kníhami.

PISTOLE

Leszek Maruta

Mezi věcmi, které jsem zdědil po předcích, bylo pár lesklých medailí a starodávná pistole. Kdysi dálno nejednou posloužila mému pradědovi v půtkách s nepřáteli vlasti i jeho osobními.

Tahle pistole má samozřejmě dnes nemalou historickou cenu díky své mimořádně dlouhé hlavni a krásné tvarované rukojeti vykládané perletí. Na každého, komu jsem ji zatím ukázal, úzasně zapůsobila.

Už pěkných pár let ležela pistole uložená v pouzdře v pokoji na skřini. Až jednou přišel okamžik, kdy mě napadlo, že by mi mohla prokázat nezbytnou službu.

Blížil se den mého zasnoubení. Moje milovaná se nemohla do posledního dne rozhodnout: střídavě mi padala do náručí, mezičím na mě štvala dva statné ohaře. Stále jsem nevěděl, na čem jsem... Chápel jsem tuto nejistotu rázně ukončit. A tak jsem jednoho krásného rána na pokraji zoufalství

zastrčil historickou zbraň do kapsy a s kytičí v ruce jsem zamířil k domu své vyvolené. Už na prahu jsem si povšiml, že má opět špatnou náladu. Za žádnou cenu jsem se nechátl vrátit s nepořízenou. Jednou rukou jsem jí podal kytičku růží, druhou jsem svíral pistoli, kterou jsem bleskurychle vytáhl a přitiskl dívce na prsa.

„Chceš být mou ženou?
„Sa-samo zřejmě že-že chci...“ koktala bledá jako křída.

Za týden nato se konala svatba.

Od té doby jsem využíval služeb své zděděné pistole častěji.

S její pomocí jsem dostal docela slušný byt. Vedoucí bytového odboru se sice dost dlouho zpěčoval, ba zdálo se, že jakákoli naděje zmizela, a přece! Když jsem na něho namířil a chladná hlaveň se dotkla jeho pravého spánku, stačila jediná kratičká otázka:

„Mám střílet?“

„O-ok-okamžitě to zařídím...“ zašeptal pokorně a budiž řečeno, že svůj slab spinil.

Krátkce nato jsem si podobným způsobem vymohl místo reportéra v redakci jednoho významného ilustrovaného časopisu. Nikdy mi nepůsobil potíže získat interview. Pokud se totiž někdy stalo, že by někdo chtěl odmítout odpovědět na mé otázky, podstříl jsem hlaveň pradědovy bambity své oběti přímo pod nos a měli jste vidět! Neznám ochotnější lidi... Tento jednoduchý způsob se ukázal být mimořádně účinný, a protože můj list přinesl pohotově interview s nejslavnějšími osobnostmi, čímž se jiné časopisy samozřejmě nemohly pochlubit, stoupil v krátké době můj honorár za rádek textu.

Naprostým fiaskiem končival jakýkoli pokus prodavače, kteří se mě snažili ošidit. Nejednou jsem u řezníka či v jiném obchodě neváhal použít neocenitelných služeb své věrné

přítelkyně. A měli jste vidět! Prodavačova vizáž se měnila v zoufalou grimasu zbabělice a nepočivec se překotně omlouval:

„Opravdu se stala jen politování-hodná chyba... Omlouvám se, šéfe, víckrát se to nestane, přísahám...“

Nejčastěji mi však pistole sloužila při setkání s různými otrapy a chuligány. Stávalo se, že na mne z podchodu vyběhl večer neznámý chlap s cihlou v ruce a zhurta spustil:

„Kupte si cihlu nebo...“

„A ty si koukej hodně rychle sehnat pistoli nebo... lotře jeden! Hybaj na policii!“

Kupodivu na mně nikdo nevyžadoval na tuhle zbraň zbrojný pas. A nač by mi taky byl? Vždyť než bych vystřílil jedinou ránu, musel bych vykonat celou řadu složitých úkonů: pročistit hlaveň, nasypat prach, ucpat otvor v hlavni olověnou kulí a rádně ji utěsnit, nasypat trochu prachu na páničku, vykreslat jiskru a bühvíco ještě.

Casem jsem se stával stále nedůklivějším. Stačilo, aby ke mně někdo přistoupil a řekl třeba docela přátelsky: „Co je nového, kamaráde?“ nebo „Jak se vede, brachu“, a já jsem automaticky sahal po pistoli.

A víte, jak to všechno skončilo? Když jsem se jednou pokoušel vynutit pár odpovědí na své otázky od jednoho slovutného historika, vůbec ho námířená hlaveň bambity nevyvedla z míry. Naopak, vyškubl mi pistoli a začal si ji pozorně prohlížet ze všech stran. Pak radostně vykřikl:

„Člověče, víte vy vůbec, jakou to má cenu?! Právě tohle nám ještě chybí do našich sbírek. Jménem ředitelství Národního muzea vás prosím, abyste tuhle vzácnou zbraň daroval státu.“

Nemohl jsem přece odmítnout. Od té doby se však můj život rápidně změnil. K horšimu. Jakmile se zjistilo, že už nemám pradědovu pistoli, utekla mi žena, propustili mne z redakce, do bytu mi nasadili doterné nájemníky, prodavači mě okrádají na váze jako dřív a chuligáni si na mne dovolují, kdykolи se večer vracím domů.

Zbyla mi jediná útěcha, jediná radost. Moje stará pistole leží teď v zasklené vitríně Národního muzea a pozlacený nápis hlásá, že patřívala samotnému Napoleonovi.

geniální obchodník

Ferenc

Molnár

Seděl jsem v křesle a čekal, až na mne přijde řada. Byl jsem svědkem obchodního souboje o barokní stolek mezi starožitníkem a zákazníkem. Obchodník stolek klidně vychvaloval, zatímco zákazník ho haněl, křičel a dokonce do něho opovržlivě uholil. Zákazníkův křik se stupňoval. Obchodník byl stále klidnější a mluvil tisíce. Byl jsem přesvědčen že klid bude koncem triumfování. Ale k mému překvapení zvítězil zákazník.

Starožitník žádal za stolek nejdříve tisíc pengő, pak slevil na osm set a

nakonec ho prodal za pětset padesát pengő.

Když zákazník odešel, klesl únavou do křesla.

„Jistě jste alespoň něco vydělal,“ řekl jsem, abych ho utěsil. „Myslím, že vás stolek nestál víc než dvěstě padesát.“

„Koupil jsem ho za sto pengő,“ odpověděl, utírá se brýle. „Ten chlapík byl sice vytvrvalý, ale nevyzná se v obchodování.“

„Myslel jsem si, že je nedostižný ve smlouvání,“ namítl jsem. „Jestli ten se v tom nevyzná, tak už opravdu nevíme.“

„Povím vám, kdo uměl opravdu smlouvat,“ řekl starožitník a vyprávěl mi příběh o obchodníkovi, u kterého se učil:

„Měl přezdívku ‚Shylock‘, byl lichvářem v jednom venkovském městě, kde byl posádkou pluk husarů. Půjčoval důstojníkům peníze, ale kdekoliv ho pokládal za poctivého člověka. Proto

s ním byli důstojníci ve styku i po přeložení do jiného místa.

Jeden mladý důstojník, který byl přeložen do vzdálené posádky, upadl do finančních nesnází. Rozhodl se, že prodá cenný rodinný prsten a obrátil se na starého ‚Shylocka‘. Poslal mu prsten ve starém červeném pouzdře s krátkým dopisem: ‚Přikládám starý rodinný prsten. Jestli mi pošlete osm set pengő, tak si ho nechte. Jinak ho vratíte. Nejmíru ani o fillér méně.‘

Za dva dny dostal telegram: ‚Prsten má cenu osm set. Zaplatím nejvýš sedm set.‘

Důstojník odpověděl: ‚Prodám ho jen za osm set. Nic neslevím.‘

Třetího dne dostal další telegram: ‚Zaplatím sedm set třicet. Ani o fillér více.‘

Důstojník telegrafoval: ‚Prsten má cenu osm set. Neslevím nic. Okamžitě ho vratíte.‘

Za několik dní přišel důstojníkovi balíček. Když ho rozbalil, bylo v něm

staré červené pouzdro, převázané a zapuštěné. Vyl u něho dopis: ‚Vážený pane, jako zkušený expert sděluji, že prsten nemá cenu osm set pengő. Mohu vám dát nejvýše sedm set padesát, ale jen proto, že vás mám rád. Jste-li ochoten prodat ho za tuhle částku, neotvírejte pouzdro a vratíte je zapuštěné. Pošlu okamžitě peníze. Nechápete-li však prsten prodat za sedm set padesát pengő, ponechte si ho, protože ho nekoupím.‘

Důstojník byl velmi rozhněván a rozhodnut, že prsten neprodá za nižší částku. Rozlomil pečet a otevřel pouzdro. Prsten tam nebyl. Našel tam jen kus papíru, na kterém bylo napsáno:

„Dobrá — zaplatím vám osm set pengő.‘

Když jsem odcházel, řekl starožitník: ‚Uvažujte o starém ‚Shylockovi‘, který smlouval opravdu až do konce. — Pak už nebudeš pokládat amatéra, který právě odešel, za geniálního obchodníka.‘

PORADA AKTÍVU KSČaS A DOPISOVATEĽOV ŽIVOTA

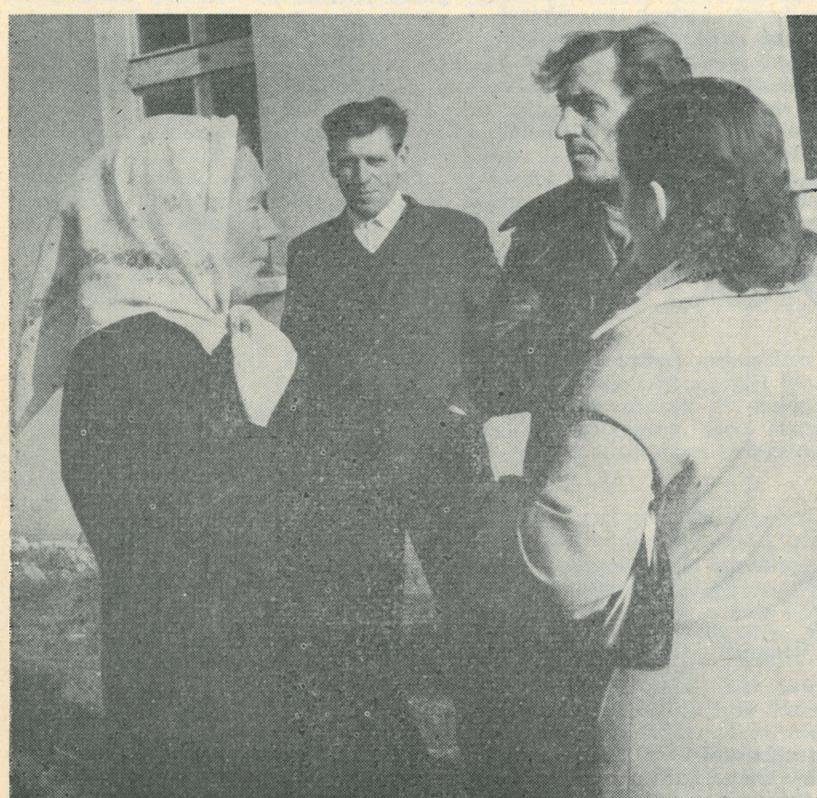
Krajanka M. Chovancová z Podsrnia je jednou z mnohých žien úzko spojených s našim časopisom.

Predseda KOV KSČaS na Spiši F. Kurnát využíva prestávku na porade, aby vybaľil organizačné záležitosti.

Foto: M. Kaškieric

Na našej porade 6. novembra 1977 sa hovorilo hlavne o časopise IVOI lebo v roku 1978 (v júni) uplynie 20 rokov, odkedy ŽIVOT slúži kraju Čechom a Slovákom. Naše heslo: ŽIVOT s krajanmi, KRAJNIA s Životom je stále aktuálne a najmä tento rok.

Krajan J. Kravontka z iných čosi zaujíma, až

V KREMPACHOCH 23. 10. 1977 VYSTÚPILI SÚBORY

Na jubilejných oslavách 30. výročia našej Spoločnosti v Kultúrnom dome v Krempachoch vystúpilo šesť súborov KSČaS.

Z ČESKÝCH STREDÍSK:

Detský zbor MS KSČaS ze Zelova pod vedením kr. Lydie Smetanovej;

Z ORAVY:

Folklórny súbor MS KSČaS z Pravornky a Kičor s doprovodom kapely Vengrínovcov pod vedením kr. Eugena Bandyka;

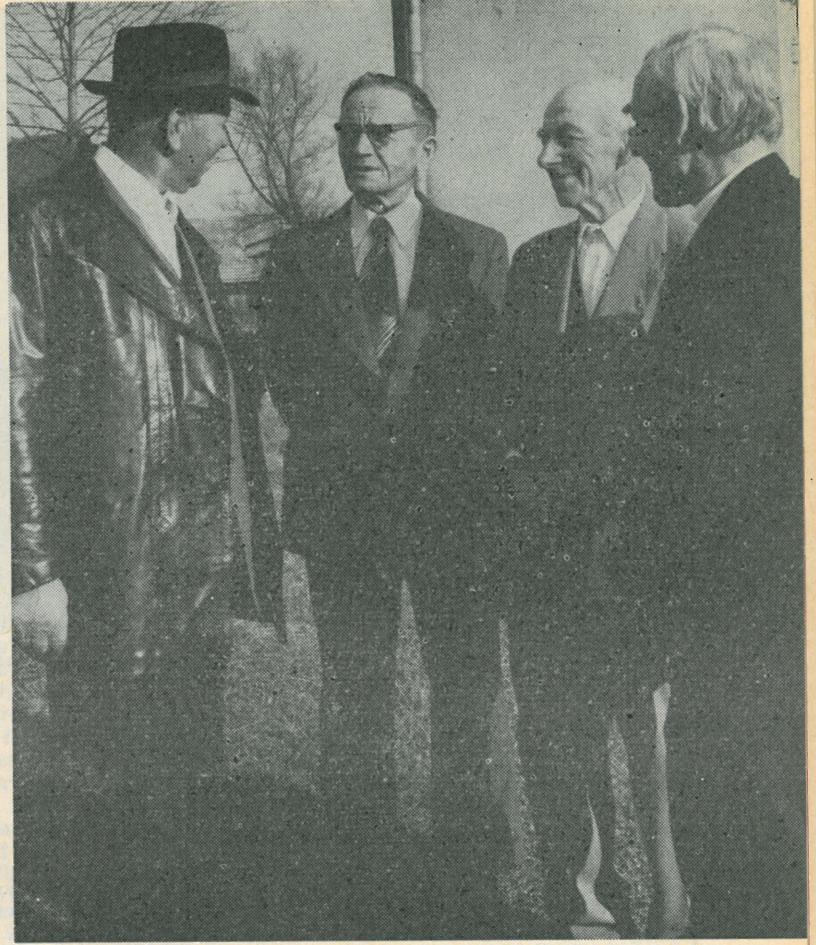
ZO SPIŠA:

Folklórny súbor MS KSČaS z Krempach pod vedením kr. Karola Slovika; Folklórny súbor MS KSČaS z Nedece pod vedením kr. Žofie Bogačíkovej; Folklórny súbor MS KSČaS z Kacvínna, ktorý nacvičil kr. Ján Molitoris; Spojený folklórny súbor MS KSČaS z Novej Belej a Jurgova pod vedením kr. Anny Mačičákovej a kr. Františka Kurnáta.

Spievajú sólistky krempaškej mládežníckej beatovej skupiny KSČaS kr. Anna Surmová a Mária Lukášová.

Hrá ľudová kapela MS KSČaS z Krempach

UICZ
e ŽIVOT,
ži kraja-
JANIA so

Náš aktívny dopisovateľ z Novej Belej, F. Bednárik, tohoročný lauréat Zlatého pera cez prestávku živo diskutuje s A. Bryjom a A. Šoltýsom z Vyšných Lapšov.

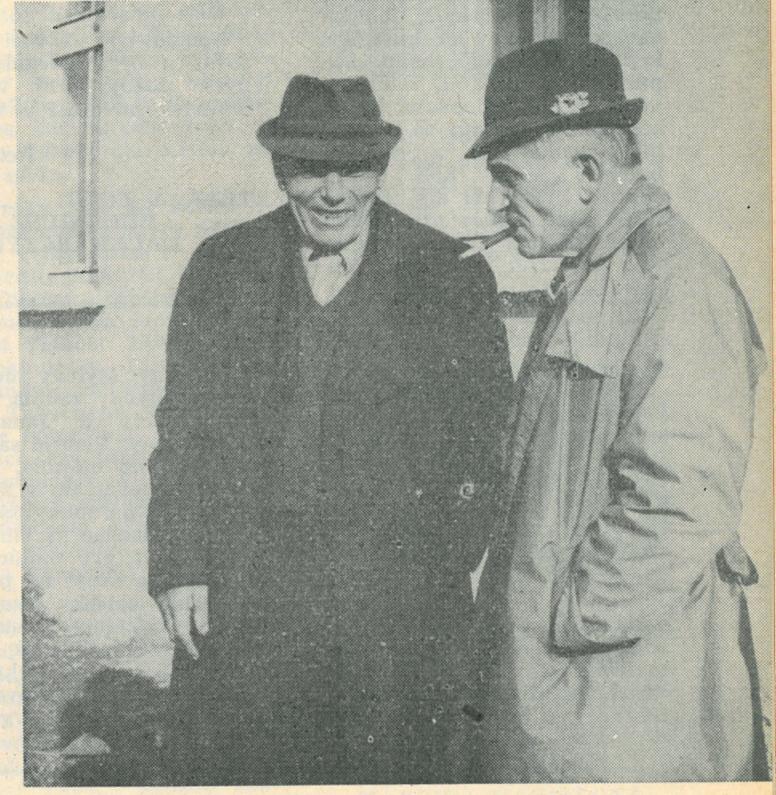
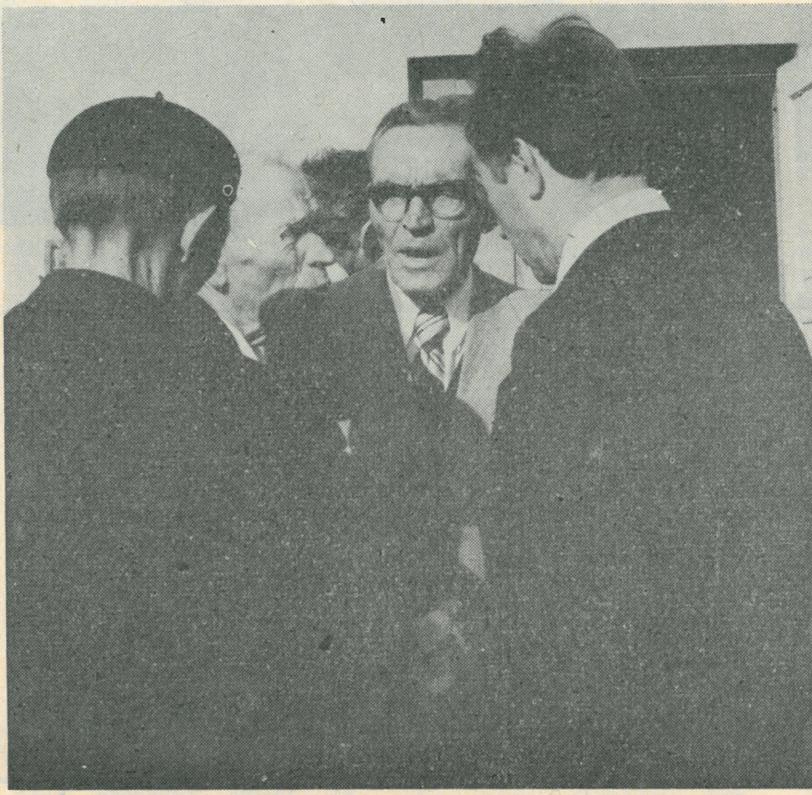
Nižných Lapšov — ako obvykle — rozprával
imráz, až kapela prestala hrať.

Krajan E. Kott iste rozpráva o udatných hasičoch z Dolnej Zubrince.

A. Biel z Hornej Zubrince celkom iste uvažuje, ako v jubilejném roku zvýšiť počet predplatiteľov vo svojej obci.

Tam, kde je J. Kovalík, sa hovorí o všetkom, čo leží krajom na srdci.

A čo krajania z Oravy? Celkom iste uvažujú ako osláviť 20. výročie Života.

stáva sa aj takto...

SILVIA KOSCINOVÁ, talianska filmová herečka bola roky považovaná za súperku Sophie Lorenovej. Natočila 120 filmov, mnohé z nich výborné, napr. Juilletta a duchy Felliniho, v ktorom hrala spolu s Giuliettou Masinovou. Bola veľmi bohatá. A veľmi lahkomyselná... Už par rokov nikto neangažuje Koscinovú. Vysvitlo, že herečka má obrovské dlhy, jej vilu aj s cenným štýlovým nábytkom a obrazmi predali na dražbu. 44-ročná hviezda musela zarábať na živobytie v milánskom klube Odeon v Miláne, kde o.i. robila striptíz... Avšak bývalé hviezdy nemôžu počítať so súcitom. Isté milánske noviny napísali o Koscinovej: Táto paní má rmená ako päťstiar a tučné brucho.

kina v Candelaria, v štáte Nevada telefónuje jeden pán. „Kedy sa u vás začinajú predstavenia?“ „Och, a kedy by vám vyzvadovalo prísť k nám?“ — znala odpoveď.

HOLUBY A MEDICÍNA. Počiatočne nápad sa zdal blázničný — ale vysvitlo, že je výborný. Celé roky nemocnice v anglickom meste Plymouth posielali krv alebo tkanivo chorých do centrálnego laboratória, ktoré sa nachádzalo v najväčšej nemocnici tohto veľkého mesta. Tieto vzorky posielali autom, často taxíkmi. Trvalo to dosť dlho, najmä v hodinách špičkovej premávky, pracovníci trafil velá času a bolo to aj nákladné pri rastúcich cenách benzínu. A vtedy niekto prišiel na nápad, aby sa ampulky s krvou či tkanivom posielalo do laboratória pomocou... poštových holubov. Tento spôsob vyskúšali, patričné orgány ho schválili a odvtedy 24 zvlášť preškolené

holuby premávajú medzi nemocnicami v Plymouth a centrálnym laboratóriom Freedom Fields a nosia pod krídłami cenné zásielky. Robia to rýchle, dobre a lacno.

NEJSTARŠÍMI „MLADÝMI MATKAMI“ NA SVĚTĚ jsou aktuálně dvě Američanky: paní Anna Martinová ze státu Oklahoma a paní Alice Kistlerová z Kalifornie. Obě porodily děti ve věku sedmdesáti sedmi let.

VĚDECKY BYLO ZJIŠTĚNO, že lidé žijící na horách nemívají, ve srovnání s lidmi žijícími v nižinných oblastech, potíže s nemocemi krevního oběhu. Dosud se soudilo, že je to naopak. Výsledky vědeckých výzkumů, uveřejněné v britském lékařském časopise, které byly us-

kutečněny na území Mexika, to plne potvrdily. Ukazatel úmrtnosti na choroby krevního oběhu je pro oblasť pries 3000 metrů o 28 percent nižší než pro nižiny. Vědci usuzují, že podmínky života v horských oblastech, a s nimi spojené potíže, dobре pôsobia na srdce.

MARYLIN CHAMBERSOVÁ, 25letá americká filmová hviezdička, založila akciovou spoločnosť, jejímž cílem má byť financování její filmové karieri. Akcionári, ktorí môhli kúpiť celkem 200 000 akcií po päti dolarech za kus, budou v budoucnosti dostávať dividendy z výdělku slečny Chambersové. Její priateľ a manažer tvrdí, že peníze investované do kariéry Marylin prinesú obrovský zisk. Kariéra — dekor, reklama, studie — filmové hviezdy stojí totiž v Americe veľké peníze. Řekneme, že to nebude peníze vyhozené do vzduchu.

Posledné pripravy novobelských gádzín pred súťažným vychutnávaním jedál v Lopusznej

SÚŤAŽ O NAJCHUTNEJSIE JEDLO V LOPUSZNEJ

Je už tradíciou, že na Andreja Gminné kultúrne stredisko v Lopusznej organizuje súťaž o najchutnejšie miestne jedlo. Tohoročnej súťaže sa zúčastnili aj členky Krúžku vidieckych gádziniek zo Spiša — z Novej Belej, Krempach a Durština, potom z Lopusznej, Harklowej, Waksmunda, Dlugopola a Gronkowa. Hostia si mohli pochutnať na takých jedlách ako kapustnica na husacie, kapustnica s rebierkami, kapustnica s hríbami, zemiakové knedle s oštiepkom, hrach s kapustou, fazula so slivkami, mrkvovica a mnoho iných. Všetky boli veľmi chutné. Preto nie div, že súťažná porota mala pred sebou tvrdý oriešok, aby spravodli-

vo rozdelila ceny. Nakoniec sa rozhodla udeliť všetkym účastníkom rovnocenné ceny — potreby pre domácnosť a peňažné poukažky, ktoré na tento cieľ venovali: Gminný úrad, Ruch, Družstvo rolníckych krúžkov v Novom Targu a GS. Bolo to skutočne vydarené podujatie.

★

Nebolo by od veci pouvažovať o organizovaní podobných podujatí aj v iných gminách na Spiši a Orave.

Redakcia

TEXT A FOTO:
EUGENIUSZ
KACZMARCZYK

Hasičská dychovka z Hornej Zubrice, ktorej zakladateľom (v roku 1946) a kapelníkom je Ján Svetlák.

Gádziné z Krempach pripravujú svojich päť súťažných jedál.

NOVÁ BELA

Na kraji Novej Belej smerom na Tríbuš, odkiaľ sa črtá malebný výhľad na známu turistickú atrakciu — prelom Bialky Kramnica-Oblazova,

stoji pekný štýlový dom, v ktorom býva rodina prof. prof. Alžbety a Jana Grochowskovecov. Venujú sa zberaniu starého náradia, ktoré sa kedysi používalo v domácnosti a v poľnohospodárstve na Spiši, snažiac sa ich týmto zachrániť pre budúce pokolenia. Pre svoje už pomerne bohaté zbierky vymedzili v dome zvláštnu miestnosť, v ktorej zriadiли Spišskú izbu. Medzi exponáti, z ktorých najviac pochádza z Novej Belej a mnohé majú aj vyše sto

rokov, sú o.i. drevené lyžice, misy, črpáky, konvice, skopky a mnoho rôznych kuchynských nádob. K cenným pamiatkam patria aj zariadenia na spracovanie ľanu a vlny, na výrobu plátna a sukna, žárnovky na mletie obilia, drevené jarmá a rôzne náradie na obrábanie pôdy. Pred domom upútava pozornosť starý drevený gäpel z ok. roku 1905.

Manželia Grochowskovi radi ukazujú návštěvníkom svoje exponáty, ktoré nebyť

tejto opatery, už dávno by sa boli zničili. Veď zub času dokáže nahľadať aj tie najtrvalejšie zariadenia. Ako mi povedali, keby sa zriadilo etnografické múzeum v Novej Belej, ochotne by doň odovzdali svoje zbierky.

FRANTIŠEK BEDNARCIK

Všetka česť manželom Grochowskovicom za ich zberateľské úsilie. Zdá sa nám však, že takéto zbierky mali by byť majetkom celej obce. Je pred-

PIOTRKÓW TRYBUNALSKI

V zasedací síni Vojvodského úradu v Piotrkowé Trybunalském se dne 28. listopadu 1977 konal první vojvodský sjezd Polského výboru sociální péče (PKPS), jehož se zúčastnilo 80 delegátů a řada pozvaných hostů. Zelev zastupovali tři delegáti: tajemnice Městského a obecního úřadu v Zelevě, předsedkyně MV PKPS Helena Królová a členové MV PKPS v Zelevě Stefan Szymorek a Wacław Luściński. V Piotrkowském vojvodství působí celkem 54 obvodní výbory a 49 599 členů.

Na sjezdu byla přednesena řada referátů pojednávajících o práci a výsledcích VV PKPS. O nutnosti další popularizace PKPS a náboru nových členů hovořil tajemník Vojvodského výboru Polské sjednocené dělnické strany s. Lech Obroda. Výsledky sjezdového jednání pak ve svém projevu shrnul ministr Aleksander Burski.

Sjezd zvolil 37členný výbor a 11členné předsednictvo. Předsedou VV PKPS byl opět zvolen náměstek piotrkowského vojvody Tadeusz Materka, který v závěrečném projevu zdůraznil úkoly vyplývající ze sjezdového jednání pro vojvodský výbor a obvodní výbory PKPS v budoucnosti.

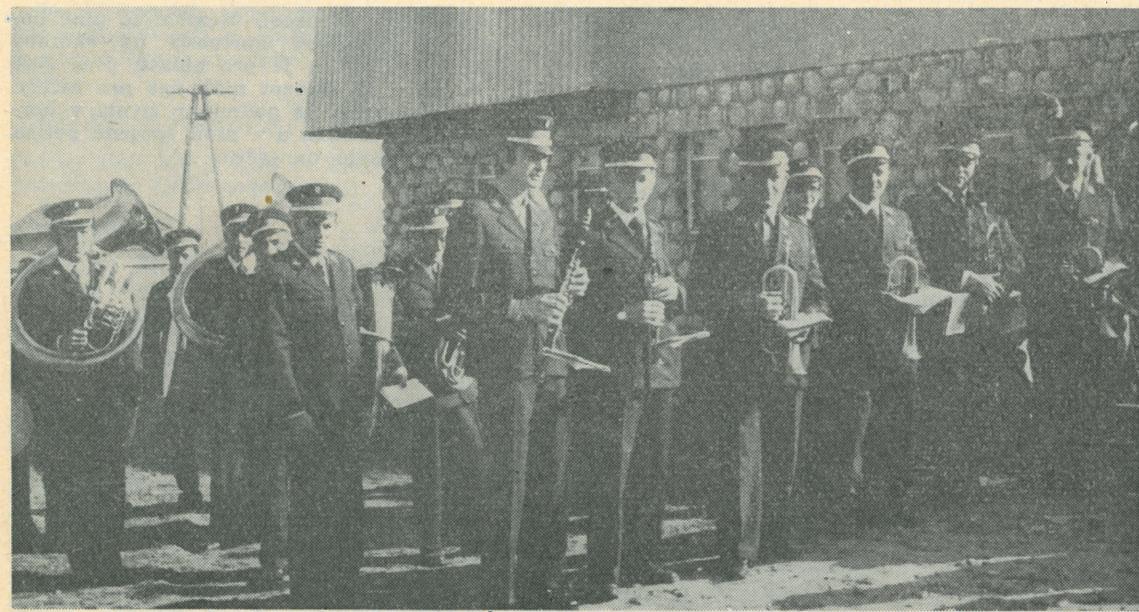
W. LUŚCIŃSKI

sa v záujme všetkých obyvateľov starajú o ochranu pamätností, ich zhromažďovanie a sprístupnenie návštěvníkom v obecnom múzeu, v tomto prípade v novobelskej Spišskej izbe, aká možno vzrikne. Stojí za to, aby vznikla. Premyslite si to novobelskí krujania!

REDAKCIJA

Z 30. VÝROČIA KSČaS

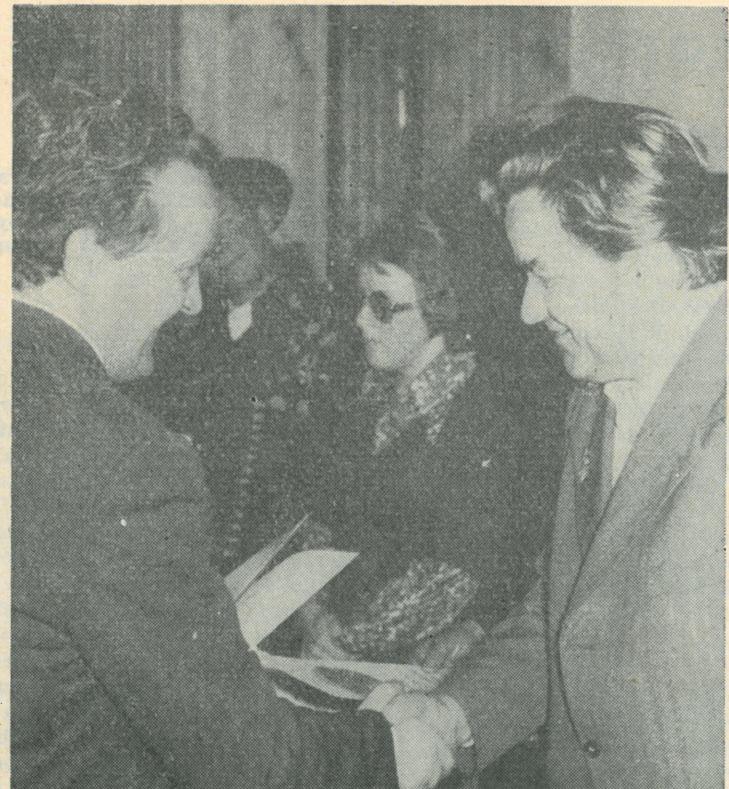
Súdr. Eugeniusz Satola, tajomník VV PZRS v Nowom Sączu, odovzdáva diplomy nowosąckého i piotrzkowského vojvodského úradu vedúcim folklórnych súborov KSČaS. Na snímke sprava: Mieścislaw Kimmer zo Zeleva, Anna Maćiągkowá z Jurgova a Eugen Bandyk z Privarovky.

Krempašská dychovka

10 ŽIVOT

Cíllo 1/1978 Ročník 21

KREMPAŠSKÁ DYCHOVKA V TRSTENEJ

Krempašská dychovka už viac rokov udržuje družbu s dychovým orchesterom v Trstenej. V rámci tejto družby sa o.i. uskutočňuje výmena oboch dychových súborov. Tak napr. Krempašania boli viackrát na návštive v Trstenej a opäťne — trstenská dychovka Oravanka, ktorej vedúcim a dirigentom je Miroslav D. Rybár, riaditeľ Kultúrneho domu v Trstenej, bola v r. 1973 a tento rok u nás v Krempachoch a v Jurgove.

11. septembra m.r. sa Krempašania zúčastnili na pozvanie Oravanky osláv 100. výročia dychovej hudby v Trstenej. Bolo to veľmi vydané a pekné podujatie. Naša dychovka, podobne ako aj iné dychové kapely, ktoré sa zúčastnili osláv, koncertovala najprv na námestí a potom prešla za zvukov pochodu na miesto, kde sa konala slávnostná manifestácia. Po skončení slávnosti sa konalo stretnutie so zástupcami mestského výboru strany a národného výboru, ako aj členmi Oravanky, počas ktorého sa besedovalo o ďalšom rozvoji našej družby. Na tomto stretnutí sme zároveň dostali vyznamenanie Za zásluhy o priateľstvo a družbu. Plní dojmov z peknej slávnosti vrátili sme sa domov.

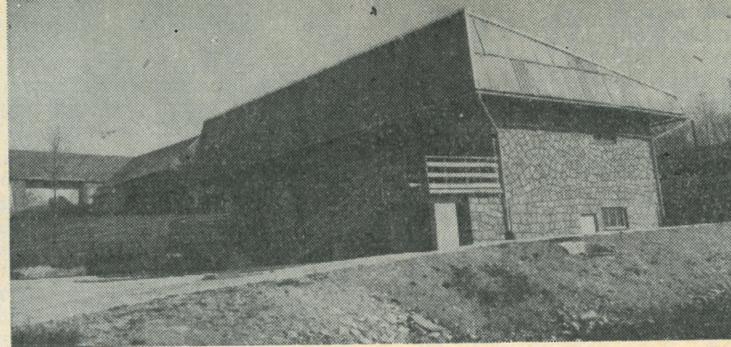
FRANTIŠEK PACIGA

ZELOV

Dne 20. října 1977 se v závodním klubu Zelovských závodů bavlnářského průmyslu Fanar v Zelově konalo XI. zasedání Národní rady města a obce Zelova. Zasedání zahájil předseda Národní rady Józef Tosik, který přivítal všechny přítomné a pozvané hosty a představiteli Vojvodského úřadu v Piotrkové inspektoře Zbigniewa Chrząszczyka a inspektoře vojvodské kanceláře Gruszczyńskiego.

Informace o činnosti Národní rady v končícím se volbenném období předložil náčelník Stanisław Baranowski, který poděkoval celé Národní radě za spolupráci.

Inspektor vojvodské kanceláře Gruszczyński a předseda Národní rady města a obce Józef Tosik předali 20 radním písemné poděkování za osobní příspěvek k práci Národní rady a jejich orgánů, za upevňování svazků rady s voliči, zvyšování její autority a důvěry k lidové moci, a srdečné přání ďalších úspechů v práci, společenské činnosti a osobním životě. Z naší Společnosti toto poděkování dostal tajemník oddelení Wacław Luściński.

Nový obchodný pavilón v Chyžnom na Orave. Foto: MK

Usnesení Národní rady prečetl predseda rady Józef Tosik, ktorý zdôraznil, že fond mesta a obce na rok 1978 bude zvýšen o 4 proc., tj. 300 tisíc zlhotých.

Dve nové ulice na sídlisku rodinných domků budou nazvány jmény Tadeusze Kunickeho (tragicky zemrelý minister lehkého průmyslu) a Stefana Chrapkowského (bývalý ředitel Zelovských závodů bavlnářského průmyslu), kteří přispěli k rozvoji města Zelova.

Všechna usnesení byla jednomyslně schválena.

Dne 9. listopadu t.r. zahájila provoz nová automatická tkalcovna, kterou postavil za tři roky podnik „Montoprzem“ z Lasku. Na slavnostní otevření přijeli do Zelova z Piotrkowa Trybunalského první tajemník VV PSDS

Stanisław Składowski a vojvoda Leszek Wysłocki. Tuto slavnost, důležitou pro naše město, počítal svou přítomností také náměstek ministra lehkého průmyslu Franciszek Hernas. Učastníci slavnosti si prohlédli celý nový objekt, halu prádelny a sociální budovu, která je natolik obširná, že se do ní vešla závodní kuchyně s jídelnou, kantýna, klubovna, knihovna, čítárna, šatna a celá řada dalších hygienických a sociálních zařízení. Na závěr byla předána vyznamenání téměř zaměstnancům podniku, kteří se nejvíce zasloužili o zdárné dokončení investice. Papor Zelovských závodů bavlnářského průmyslu „Fanar“ byl u této příležitosti dekorován odznakem Zasloužil se o Piotrkowské vojvodství.

W. LUŚCIŃSKI

Medzi prvými vysokými stavbami v Jablonke bola budova urbáru — teraz internát, kino a iné. Dnešná Jablonka má takýchto vysokých budov viac o.i. obecné zdravotné stredisko.

OBCHODNÝ DOM GORCE

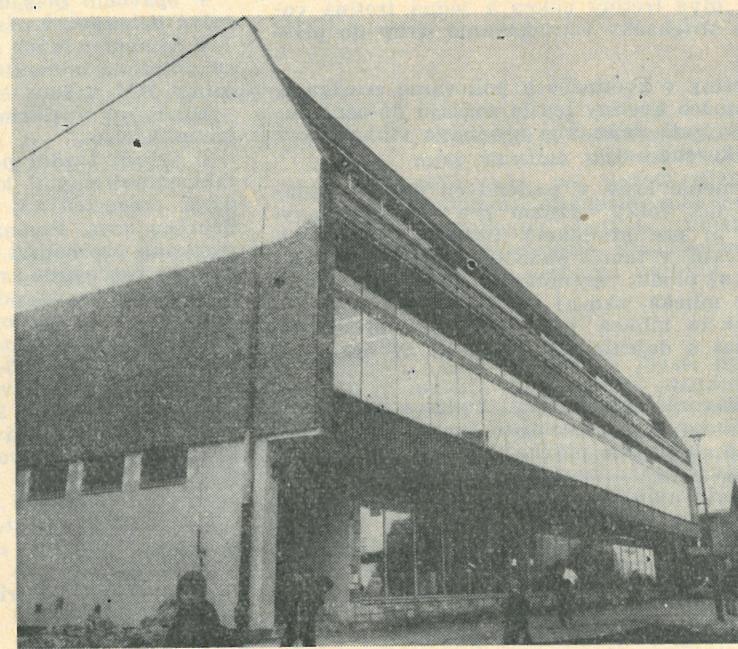
Nový Targ dostal naposledy nový obchodný objekt. Je nim obchodný dom Gorce, odovzdaný do užívania obyvateľom Podhala.

Už dlhšiu dobu obyvatelia Podhala pocitovali nedosta-

tok dobre fungujúceho a náležite zásobeného obchodného domu, preto s radosťou prijali správu o otvorení obchodného domu v centre Nového Targu.

Hodno poznamenať, že novootvorený obchodný dom Gorce má väčšiu kapacitu ako známy obchodný dom Granit v Zakopanom

Text a foto:
EUGENIUSZ
KACZMARCZYK

230 LET VELKÉHO TÁBORA V POLSKU

Velký Tábor, jak svědčí sám jeho název, navazuje na revoluční husitské hnutí. Češi, pronášedovaní za své reformované vyznání a především za svůj protifeudální vztah k tehdejší skutečnosti ve své vlasti, museli opustit Čechy. Mnozí z nich se usadili v Polsku.

Do okolí Kępna přišli ze slezských Ziębic, kde byly příležitosti silné luteránské vlivy. V letech 1746–47 se usadili na neúrodné půdě u Bralinu, patřící kněžímu Bironovi Karlańskemu ze Sycowa. V roce 1876 dostali od kněze lepší půdu blíže Bralinu. Pozemky Starého Tábora, zlikvidovaného formálně v roce 1877, byly zalesněny, ale dodnes jsou tam zbytky hrbitova a základy budov. Obyvatel ve Velkém Tábore přibývalo, a tak část Čechů založila 2 km od Velkého Tábora Malý Tábor (formálně vznik již v roce 1749). Později se část obyvatelstva přestěhovala do vesnice Czermiň, vzdálené 7 km.

Velký Tábor vznikl na zemi vesnice Gola, která patřila kněžímu Bironovi Karlańskemu. Zpočátku děti chodily do školy v Gole, v roce 1877 byla založena škola ve Velkém Tábore. Školní budova měla dvě třídy a služební místnosti pro ředitele a učitele. Škola dostala 2 ha půdy, byly postaveny hospodářské budovy. Ve Velkém Tábore hospodařilo na 252 ha 650 osob, v Malém Tábore 180 Čechů na 97 ha půdy.

Do roku 1850 na bohoslužby v táborském sboru přicházela velkopolská šlechta. Duchovní přijížděli z Lešna. Ve Velkém Tábore dodnes stojí modlitebna sboru. O minulosti Velkého Tábora svědčí dokumenty Chronik der Gemeinde Gross Tabor a Friedrichs Taborische Kirche und Schule betreffende Acten, obsahující zakládací listinu a korespondenci s královskou kanceláří a církevními úřady. V nedalekém Sycowě třikrát vyšel nákladem Heinza a Grossa kancionál.

V roce 1920 se tato oblast definitivně vrátila do Polska. Přestal germanizační nátlak na zdejší Čechy a Poláky. Ve Velkém Tábore žilo 49 českých a 16 polských rodin, žijících většinou ze zemědělství. Od roku 1920 do školy ve Velkém Tábore chodily společně české i polské děti.

Po II. světové válce část českého obyvatelstva se vystěhovala v prosinci 1945 do Československa.

Dnes má Velký Tábor 430 obyvatel, většinou rolníků. Někteří z nich dodatečně pracují na železnici a v průmyslových závodech v Kępně. Rostou tu nové obytné a hospodářské budovy, mnoho rodin má motocykl, auto a televizor.

Prvním učitelem a ředitelem školy v roce 1945 byl Edward Smyczyński. Tehdy do školy chodilo 80 polských a 19 českých dětí. Po smrti Smyczyńskiego se ředitelem školy stal A. Ogrodowicz. Bylo založeno rodičovské sdružení, pěvecký sbor, kurzy pro dospělé. Od roku 1952 byl ředitelem školy Antoni Buchała, který se svou ženou organizoval kulturní činnost a rozvíjel práci požárníků. Od roku 1963 byl 9 let ředitelem Władysław Kowaliszyn. Do školy tehdy chodilo 50 dětí. Škola s pomocí rodičovského sdružení pořádala řadu podniků. V roce 1964 byla založena klubovna. Svaz vesnické mládeže a škola pořádaly Dny osvěty, knihy a tisku. Závazky na počest XX. výročí PLR žáci a rodiče splnili a překročili, v rámci brigádnických prací opravili školu a zkrášlili okolí. Rovněž pedagogická a výchovná práce přinesla úspěchy. 98 proc. žáků ušpěšně ukončilo školu. Školní knihovna se zvětšila z 18 na 1500 svazků. V letech 1945–1964 chodilo do školy 1088 žáků, z nichž 958 školu ukončilo. 62 proc. absolventů se dále učilo ve středních a odborných školách v Kępně. Dnes je ředitelkou školy Kamila Gronowská. Děti od 5. třídy dojíždějí do školy v Bralině.

žena klubovna. Svaz vesnické mládeže a škola pořádaly Dny osvěty, knihy a tisku. Závazky na počest XX. výročí PLR žáci a rodiče splnili a překročili, v rámci brigádnických prací opravili školu a zkrášlili okolí. Rovněž pedagogická a výchovná práce přinesla úspěchy. 98 proc. žáků ušpěšně ukončilo školu. Školní knihovna se zvětšila z 18 na 1500 svazků. V letech 1945–1964 chodilo do školy 1088 žáků, z nichž 958 školu ukončilo. 62 proc. absolventů se dále učilo ve středních a odborných školách v Kępně. Dnes je ředitelkou školy Kamila Gronowská. Děti od 5. třídy dojíždějí do školy v Bralině.

K aktivním organizacím patří požárníkův oddíl, zejména jeho předseda Wojciech Róg, náčelník Józef Rybak a hospodář Hubert Świątala, dále Kroužek vesnických hospodín a kroužek Sazu socialistické polské mládeže.

A na konci se ještě vraťme do minulosti. V roce 1802 část Čechů ze Starého Tábora zakoupila Zelov a v příštím roce se tam přestěhovalo 149 rodin. Emigraci vlna vedla z Čech do Ziębic, ze Ziębic do Střelina, z Ziębic a Střelina do Velkého Tábora Malý Tábor (formálně vznik již v roce 1749). Později se část obyvatelstva přestěhovala do vesnice Czermiň, vzdálené 7 km.

Z. TOBJAŃSKI

DOLNÁ ZUBRICA

Veľmi ma zaujal článok, ktorý som prečíral v kalendári Domová pokladnica z roku 1977 na str. 299 — Pola Negri alebo po stopách jednej hviezdy. Myslím si, vážený šéfredaktor Života, že je to asi vaša rodina. Túto krásnu dámú, ktorá má taký zaujímavý život, touto cestou srdečne pozdravujem a prajem jej mnoho zdravia a zdaru do ďalšieho života.

Tento list mi napísali žiačky VI. triedy, ktoré sa učia slovenský jazyk na základnej škole v Dolnej Zubrici. Tieto žiačky ma často vyhľadávajú a prosia ma, aby som im rozprával rozprávky a vysvetlil niektoré slovenské slová.

Srdečne Vás všetci pozdravujeme

JÁN KOVALÍK
MÁRIA KULÁKOVÁ
MARGITA MASTELOVÁ
GRAŻYNA VENGRINOVÁ

ODEŠEL OD NÁS

Dne 16. listopadu roku 1977 zemrel v Zelově nejstarší člen našej organizace, 95letý Emil Pospíšil. Zesnulý byl prvním kulturním instruktorem zelovské klubovny, zakladateľem a dlouholetým vedoucím zelovského pěveckého sboru, učitelem a výchovatelem krajanské mládeže, obětavým veřejným pracovníkem, vyznamenaným medailí Za zásluhy pro Společnost.

Cest nezapomenutelné, světlé památky krajanu Emila Pospíšila!

OV KSČaS v Zelově
ÚV KSČaS v Polsku
redakteur časopisu Život

ČO POČUŤ POD KOMÍ- NOM?

Pri príležitosti decembrovej „Barbárky“ sa najviac píše o namáhavej práci baníkov. Je to ľahké, nebezpečné povolanie, ktoré však prináša krajinu, teda nám všetkým, potrebné suroviny, z ktorých najdôležitejšie je kamenné uhlí. Pre tých, ktorí nemajú doma zariadenie nazývané radiátor, vykurovaný ústrednou teplárňou, je uhlí základom ohrevania bytov a vedenia hospodárskej činnosti. Avšak zásobovanie touto surovinou, vyrhnutou zo zeme prácou baníkov, robí roky starostí. Starosti citelné všade, ale najmä na vidiek.

Ako vyzera náslov hlavný národný priemysel vo svete štatistiky? Ľahka kamenného uhlia sa z roka na rok blíži k číslu 200 mln ton ročne. V roku 1980 sa plánuje vytážiť už 210 mln ton. Je to veľa alebo málo? Veľkosťou ľahký sú pred nami iba traja svetoví potentáti: ZSRR, USA a ČSR. V prepočítaní tejto ľahký na jedného obyvateľa sme na prvom mieste vo svete! Naše popredné miesto v tejto oblasti je trvalé. Upevní ho nová Lublinská uholná panva. O desať rokov bude tam naplno pracovať sedem nových baní, ktoré vytážia vtedy 20 mln ton uhlia.

MB

Uhlí neznamená iba teplo v našich domácnostiach, ale aj základ rozvoja celého hospodárstva. Na uhlí čaká energetika, chemický priemysel, hutníctvo, ako aj stavebnictvo (výroba cementu), čakajú naň rentabilné zahraničné trhy (vyvážame okolo 40 mil ton), ale čaká naň aj súkromný odberatel, predovšetkým na vidiek. A tie požiadavky treba uspokojať. Tento rok prídely hrubého uhlia pre obyvateľstvo sú o skoro 1,5 mln ton vyššie ako vloni. Na trh je určené 21,6 mln ton. Teda na nedostatky v zásobovaní uhlím môže mať vplyv distribúcia a rad iných príčin.

V systéme zásobovania kurivom nastal minulý rok prelom. Zaregistrovali všetkých zákazníkov, boli ustálené termíny odberu, rozhodlo sa o tom, kto a kolko dostane uhlia či koksu. Na vidiek sa postarali predovšetkým o patričné prídely pre popredných rolníkov. Je to všeobecne správne, ale vysvitlo, že napr. chovateľ 100 ošípaných dostane 35 ton uhlia (po 350 kg za kus). Toľko nepotrebuje. Keď nevykúpí prídely uhlia, dostane náhradu — 300 zl za každú nevykúpenú tonu. Vyuzije chovateľ túto možnosť, alebo rádšej predá prebytočné uhlie tým, ktorí majú malé prídely a v zime iste zaplatia aj tisíce zlých za tonu, keď budú uhlie nutne potrebovať?

Každý systém je dobrý, keď nerodi vedľajšie negatívne následky. Preto sa na vidiek ozývajú hlasu, aby sa rozvážilo problém pridelovania uhlia malým gazdovstvám, lebo tzv. existenčný prídely vo výške od 1,2 do 1,7 tony ročne je nevystačujúci. Týka sa to predovšetkým starších rolníkov, ktorí sa boria s mnohými inými starostami. Z Jablonky na Orave sme dosťali správu, že v pondelok (21.XI.) pridelovali takýmto rolníkom iba po jednej tone uhlia na rok. Prítom pridelovanie bolo tak zle zorganizované, že rad vozov čakal na odber po niekoľko hodín. Sú to znepokojujúce signály.

Tu sa však naskytá aj rad iných otázok. Prvou je nevyhnutnosť sirote využívať iné druhy kuriva (predovšetkým drevné odpady), zase druhou je absolútne nevyhnutnosť inštalovať v našich domácnostiach úsporné sporáky, kachle a iné podobné zariadenia. Co sa týka týchto zariadení zdá sa mi, že sme na jednom z posledných miest na svete. Videli som napr. v susednom Československu malé kachle, ktoré vykurovali miestnosť po celý deň, keď sa do nich naložilo iba päť kilogramov uhlia. Je tu teda široké pole pre vedecké ústavy a priemysel. Otázkou ich ambícii malo by byť šetrenie uhlia dodávaním — opäť predovšetkým na vidiek — takých zariadení, ktoré spotrebujú minimálne množstvo uhlia a dajú maximálne množstvo tepla. A zatiaľ pozrieme na naše kachle. Dozvieme sa, čo počuť pod komínom najmä vtedy, keď máme vonku januárové, mrazivé počasie.

MB

JANUÁR

Nedela prváho januára otvorila novú stránku v našom živote a tak isto nedela 31. decembra tento rok uzavrie. Začína sa nový rok 1978, obyčajný, nepriestupný. Má 365 dní, 52 týždňov po 7 dňa a jeden deň (nedele) z konca minulého roku. Podľa starých povier číslo 78 symbolizuje vrátiky uspech. Začiatok jari, teda jarný slnovrat pripadne na úterok 21. marca, začiatok leta na stredu 21. júna, jeseň na sobotu 23. septembra a zima sa začne v piatok 22. decembra, keď je u nás najkratší deň. Dňa 5. januára o 22.9 hod. vzdialenosť Zeme od Slnka je najkratšia t.zn. 147,1 mln kilometrov, zase 5. júla o 1. hod. 20. min. najdlhšia, čiže 152,1 miliónov kilometrov.

Nový rok v našom kalendári, historicky zvanom gregoriánskom, bol ustálený na 1. januára. Ale všeobecne, systém a konštrukcia kalendárov sú rôzne a sú otázkou istej dohody, prihliadajúcej na rôzne aspekty: spoločenské, náboženské, zvykové a astronomicke. V rôznych časoch a v rôznych častiach sveta zostávali mnoho kalendárov. Dnes sa ich používajú okolo 20. Často sú veľmi zaujímavé, najmä z hľadiska počiatku počítania rokov, rôznej dĺžky kalendárnych dní týchto rokov, počtu mesiacov v roku a počtu dní v týchto mesiacoch atď.

Najstarší kalendár na svete majú Egyptania. Bol zostavený roku 4241 pred našim letopočtom v staroegyptskom stredisku náboženského kultu boha Ra v June, ktoré Gréci nazývali Heliopolis. Mal 12 mesiacov a počítał 365 dní. Nový Rok pripadal v júli — mesiaci, keď Nil vystupoval z brehov. Tento kalendár používali v Egypte až do zavedenia juliánskeho kalendára v 26. roku pred našim letopočtom.

V Izraeli je v súčasnosti rok 5739. Zasa čínsky kalendár vznikol v roku 2700 pred našim letopočtom a platil tri tisíce rokov. Od roku 1949 platí v Číne gregoriánsky kalendár, ale ďalej sa používa aj cyklický. Podľa tohto kalendára novoročné oslavu, zvané Sviatok jari, trvajú tri dni a konajú sa vždy vo februári.

Grécky Nový rok sa nazýva olympijský podľa prvej olympiády v roku 776 pred našim letopočtom. Tento dátum bol zároveň začiatkom nového systému merania času. Počiatok roku pripadal v júli, hoci mohol byť aj v inom mesiaci, lebo grécky kalendár bol neobvykle zamotaný. Preto sa nedarmo hovorí o odkladaní čohosi „ad calendas graecas“. Dnes aj v Aténach Nový Rok pripadá 1. januára.

Komplikovaný je aj arabský kalendár. Začali ho počítať od úteku Mohámeda (16. júla). Nový Rok malo by sa

počítať vždy od júla. Avšak v tomto kalendári platí lunárny výpočet, v ktorom každý rok je kratší ako súčinný o 11 dní. Teda Nový Rok býva v rôznom čase.

Veľmi starý je aj japonský kalendár. Podľa neho tento rok je 2638. Každý rok tam oslavujú v znamení iného symbolu zvieratnáka: tigra, koňa, zajaca, potkana, psa, hada alebo draka, ktorý vládol minulý rok. Týchto znamení je spolu dvanásť. Nový Rok trvá od 30. decembra do 3. januára a jeho príchod oznamuje 108 silných úderov zvonov.

Vietnamsky Nový Rok sa nazýva Sviatkom Tet a je oslavovaný podľa lunárneho kalendára. Každý mesiac tohto kalendára sa začína v deň, v ktorom sa po prvýkrát ukazuje úzky pásik nového Mesiaca. Tento rok má 354 dní a počiatok lunárneho roku prechádza za 33 rokov všetkymi ročnými obdobiami. V 1977 roku pripadal dňa 21. januára.

Indický kalendár mal až 20 rôznych východiskových terminov pre výpočet rokov, o. i. od dátumu smrti Budhu. Bol to teda veľmi komplikovaný kalendár. V roku 1952 bola zvolaná zvláštne komisia, ktorá vypracovala nový, jednotný kalendár. Dĺžka roku v novom kalendári zodpovedá obratníkovému roku; roky obvykle počítajú 365 dní. Nový rok sa začína 22. marca, v priestupných rokoch 21. marca. Podľa indického kalendára tento rok je 1900.

Pripomeňme si ešte, že lunárny rok má 366 dní. Juliánsky kalendár — 365 a 1/4 dňa. Súčinný rok — (aj obratníkový) — má 365 dní, 5 hodín, 48 minút a 46 sekund. Hviezdy rok — 365 dní, 6 hodín, 9 minút a 10 sekund.

Avšak vráťme sa ešte k januáru. V porovnaní s obdobím sme mali mnohé mrazivé januáre s pamätnou zimou storčia v roku 1963. Už asi päť rokov sa januáre stali miernejšie s výnimkou januára roku 1976, ktorý meteorológovia nazvali „blázničný mesiacom“. Ludové pripomienky o januári napr. hovoria, že keď sa rok so zimou a snehom začína slubuje dosť chleba; — Trikrálovú zimu (6.1.) vlk nezožerie; — Na Nový Rok pekne, v poli urodne; — Keď na Troch králov mráz trima, bude ešte dlhá zima; — V lednu snih a blato, v únoru tuhé mrazy za to; — Keď je január jasný a biele, v lete bývajú pálavy; — Keď sa v strede januára výčasi, rok bude dobrý a bohatý; — Január so snehom, jar s dažďom; — Keď je január najostrejší, bude rok najplodnejší; — Keď v januári voda v riečach hučí, tak na jar mráz bude zlostiť; Svätá Agneša (21.1.) láskava, zanedlho v poli zába.

My Vám, naši mili, vrele želáme, aby príroda bola pre Vás priaznivá, aby naša zem prinášala stále viacej chleba pre všetkých, aby ste za Vašu usilovnú prácu mali vysokú úrodu.

(ZOZB. MIŠO)

Z KALENDÁRA NA — FEBRUÁR — ÚNOR

Na poliach, na ktorých sme zasiali repku a žito, musíme ničiť hrubú vrstvu snehu pomocou brán, lebo pod snehom sa rastliny „dusia“.

Ak sme na jeseň nevysievali fosforečné hnojivo pod obilie, môžeme to niekedy urobiť aj v zime, najmä na poliach, ktoré nezlievajú jarné vody. V zime sa fosfor vysieva na ešte zamrznutú pôdu a na suché rastlinky. Na jar, keď rastlinky začínajú kličiť, potrebujú veľa fosforu. Ak jar bude vlhka, rastlinky ihneď využijú tento fosfor. V prípade súchej jari — fosfor využijú rastlinky zasiate neskôr.

Od novembra do februára rozlievame močovku na lúkach a pastvinách bez dolievania vody, zasa v jarne-letnom období lúky a pastviny hnojíme močovkou rozriedenou vodou v pomere 1:1.

Keď kŕmme zvieratá v zime, musíme dopĺňovať hospodárske krmivo bielkovinami, vitamínnimi, mikročasticami, aby krmivo bolo biologicky plnohodnotné. Obsah vitaminov v krmivách z vlastných gazdovstiev je veľmi rozdielný a závisí od atmosferických podmienok, termínu zberu, spôsobu skladovania, prípravy atď. Preto treba obohaciať tieto krmivá prídatkami — tzv. premiami, ktoré vyrába priemysel. Vtedy živiny obsiahnuté v krmivách sú lepšie využívané, dosťavame lepšie a lacnejšie živočíšné výrobky, zachovávame zdravie a rozmnzožovacie schopnosti zvierat.

Aby sme dosiahli vysokú nosivosť sliepkov, musíme v kurine zaistiť teplo a dávať hydru plnohodnotné krmivo. Základom kŕmenia by mali byť rôznorodé rastlinné a živočíšné bielkoviny (dva diely rastlinných a jeden živočíšných). Veľmi dobre sú šťavnaté a zelené krmoviny — kapusta, repa, mrkva, ktoré dávame sliepkam zobať. Dávame tiež rozdrvené dobré seno a minerálne miešanky. Aby sme zaistili dobré trávenie, do krmív pridávame drobný štrk. Najlepším

srnom pre sliepky sú výcudky pšenice, ako aj kukuřica, ktorá obsahuje veľa tukov potrebných sliepkam na vytváranie tepla v období mrazov.

Vo včeliníe kontrolujeme úle tak, že ich oklepávame. Slaby ohlas včiel môže byť signálom, že sú hladné. Vtedy úle prenášame do teplejšej miestnosti (s teplotou + 20°C) a v prípade hladu prikrmuje ich hustým sirupom (dve tretiny cukru a jedna tretina vody). Pomocou striekačky vstrekavame sirup do plásťov.

V zime kvetiny v kvetináčoch polievame zriedkavo, ale hojne. Domáce kvetiny lepšie znášajú dočasné sucho ako príliš časte nadmerné množstvo vlhka, ktoré spôsobuje, že korene hnijú.

Správne kŕmenie krav v posledných dvoch mesiacoch telnosti má veľký význam pre zdravie krav, teliatka, ako aj pre produkciu mlieka po otelení. Krmivá podávané v tomto období musia dodávať živiny pre rozvoj plodu, regeneráciu organizmu po cykle produkcie mlieka, ako aj na zhromažďovanie zásob na produkciu mlieka po otelení. Predovšetkým musíme prestaviť s dojením kravy 45 až 60 dní pred otelením.

Ak nedodržiavame túto zásadu, budeme mať slabšie tela, zhorší sa telesná kondícia krav, čo sa neskor odráža na produkciu mlieka. V tom čase krava by mala dostávať lahkostraviteľné krmivo, ktoré nezapričňuje nadúvanie, ani iné poruchy záživacieho ústrojenstva. Krava s priemernou dojivostou má v tom čase zaistené tzv. existenčné krmoviny, ktoré sú nevyhnutné pre udržanie organizmu, ako aj prídatok na produkovanie 10 lit. mlieka. Kravy s vyššou dojivostou krmíme intenzívnejšie. V tomto kŕmení musí byť veľké množstvo jaderných krmív.

V poslednom týždni pred otelením musíme dávať veľký pozor na rozvoj vemenia. Keď sa rozvíja normálne, treba dávkmu krmív znížiť v týchto dňoch na polovicu, keď však vmeno príliš rýchle napúcha, kŕmenie obmedzuje iba na slamu a seno a kravu nevypúšťame z maštale. Keď ani to nepomáha — kravu musíme vydýjiť.

V opačnom prípade môže nastať zápal vemenia, čo máva nebezpečné následky.

V kŕmení telených kráv, najmä v poslednom období sú potrebné minerálne sole v množstve 2 lyžice miešanky MM a 50 g kuchynskej soli denne.

Minerálne prikrmovanie predbieha popôrodným komplikáciám.

V prvom týždni po otelení kravu kŕmme šetrne lahkostraviteľnými krmivami napr. pšeničnými otrubami rozpustenými vo vode s prímesou výliskov a dobrého sena. Potom v priebehu 2—3 týždňov treba postupne prechádzať na normálne kŕmenie s pridávkou na rozdrojenie krav.

Kŕmenie krav po otelení závisí od jej dojivosti. Kravám s priemernou dojivostou, až ktorý nedosiahnu najvyššiu dojivosť, malo by sa dávať produkčné dávky na 5—10 lit. mlieka a veľkosť krmivo-výdavkov upravovať každých päť dní. Kravy s vysokou dojivostou, ktoré dávajú napr. 30 lit. mlieka denne, by mali dosťavať v dávke (okrem produkčných krmív) vyšší prídatok v podobe jaderných krmív. Kravy s najvyššou dojivosťou by mali dosťavať bez ziadnych obmedzení dobre seno.

Nesmieme zabúdať, že kravy v období prvých 100 dní produkčného cyklu mlieka, najintenzívnejšie a najekonomickejšie spracovávajú krmivá na mlieko. Preto nesmieme šetrí krmivá ani zanedbávať ošetrovanie krav v tomto období.

S.D.

ON

V pánskej módnej zmeny nie sú príliš veľké, ale predsa len sú. A tu je niekoľko noviniek: Goliere na košeliach majú nový strih, zostrihité rohy, ako v päťdesiatych rokoch. Opäť sú moderné celkom malé goliere. Goliere môžu tiež byť zapínané na gombíky alebo zopnuté sponkou.

Moderné sú košeľe jemne kárované, k tomu vlnená viazanka s veľkým karom. Môdne sú aj pletené vesty, farebne zladené so šatami.

Zasa sa nosia dvojradové saky, napriek tomu, že šaty majú celkovo športový charakter.

Žiaľ topánky majú zasa nepohodlné, predlžené tvary.

POVEDANÉ — PREČÍTANÉ

Koho nemožno poraziť teoreticky, použije sa voči nemu prax.

Klin sa klinom vyráza — nemalo by to však platiť pre kult.

(Ján Kolesár)

Leoš Janáček raz skúšal na učiteľskom ústave študenta v prítomnosti inšpektora. Išlo o spájanie akordov. Študent mal trému a nevedel s otázkou ani pohnúť. Napokon prišiel k tabuli sám inšpektor a spájanie akordov správne nakreslil. Janáček začal karať študenta:

— No tak vidíte, vy bábrák... už aj pán inšpektor to vie!

Oveľa viac ľudí sa uspojí skôr s duševným ako s hmotným minimom, (H. Pinter)

Rád podával ľuďom pomocnú ruku, žiadal však, aby mu do nej vždy niečo vložili. (P. Gossányi)

To, že je muž, mu pripomala iba tabuľka s nápisom: muži. (Stršel)

V škole mu nikdy nešlo o prospech, v živote vždy! (K. Dúbrava)

Práca je prvou základnou podmienkou každého ľudského života a to v takej mieri, že v istom zmysle treba povedať: Práca stvorila samého človeka. (F. Engels)

TAKÝ JE ŽIVOT

Stále poplašnejšie bývajú informácie z pracovísk vedcov zaobrájúcich sa vplyvom nikotínu na ľudský organizmus. Zverejnili napr. správu o výskumoch, ktoré 13 rokov robili v 21 pôrodniciach. Tak napr., keď matka je nefajčiarka a otec dieťa fajčí denne vyše 10 cigaret, možnosti správneho rozvoja plodu a narodenia zdravého dieťa sa znížujú až o dva percentá! Samozrejme toto nebezpečie rastie, ak obaja rodičia sú náruživo fajčia...

Rastie priemerná dĺžka života v Poľsku. V súčasnosti muži žijú priemerne 68 rokov a ženy 74 rokov. V povojnovom období sa dĺžka života zvýšila o 19 rokov pre mužov a až o 23 roky pre ženy.

Aké odlišné sú mienky jedného pohlavia o tom, čo sa páci druhému pohlaviu, svedcia veľmi reprezentatívne testy, ktoré urobili v USA. Pýtali sa tam mužov, čo — podľa nich — v mužskej kráse sa najviac páci ženám. Tú istú otázku položili potom ženám.

Muži s plným presvedčením odpovedali, že ženám sa najviac páčia na mužoch: široký hrudník (21 perc.), svalnosť (18 perc.), vysoký vzраст (13 perc.), ploché brucho (9 perc., úzky pás (7 perc.), proporcie v bedrách (4 perc.) a ostatné už iba v mizivých percentách. Podľa mužov je teda ideálom žien niekto vyzerajúci ako kultúrista.

A tu je pravda o tom, čo si ženy najviac cenia v mužskej kráse. Percentuálne najviac hlasov padlo na: úzke bedrá (39 perc.), úzky pás (15 perc.), ploché brucho 13 perc.), pekné oči (11 perc.), dlhé nohy (6 perc.), vysoký vzраст (5 perc.). Široký hrudník sa páčil iba 1 perc. žien a svalnosť — vôbec žiadnej žene.

73-ročná Lucia Tiana prežila 37 rokov v pivniči rodinného domu v meste Bultai (Sardínia). Zavreli ju tam dva bratia, keď Lucia mala 36 rokov, lebo dospelí k záveru, že ich sestru ovládol zlý duch. Iba po anonymnom telefonáte sardínska polícia urobila v pivniči ráziu. Na hromade smeti ležala vychudnutá stareňka, väziaca sotva... 35 kg. Oboch bratov zatkli a ich sestru odviezli na psychiatrickú kliniku.

Z domáceho hrnca....

Sklenené a krištálové predmety musíme umývať v letej vode so sódom alebo čapkovom, najlepšie mäkkou, namydlenou kefkou. Potom ich opláchneme zasa letnou vodou a necháme uschnúť.

Ked sa pripráli mäso, priprálené časti treba odstrániť, mäso znova pripraviť v inom hrnci a tak dostane prirodzenú chuť a zápach po pripránení sa zniží, že ho skoro nebude ani cítiť.

Aby z korenia nevyprchla aróma, odkladáme ho do uzavretej nádoby.

Z AMOROVEJ LÚČKY

— Miláčik, máš má rád?
— Pravdaže mám, — odpovie nežne on.
— A vezmeš ma?
— Čo to máš za hlúpy zvyk, mení témú rozhovoru!

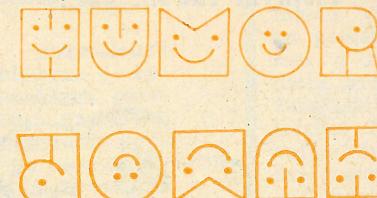
Ona na otázku, či sa za neho vydá:
— Nie, ale vždy budem obdivovať tvoj dobrý vkus.

Z denníka novomanželky:
Prvý mesiac po svadbe:
Nikdy neoklamem svojho muža.

O dva mesiace: Nikdy by som nechcela oklamat svojho muža.

O tri mesiace: Ešte nikdy som neoklamala svojho muža.

O štyri mesiace: Už nikdy neoklamem svojho muža.

Dievča rozpráva mládencom:

— Mamička rozprávala, že môj pradedko uniesol moju prababičku.
— Neuveriteľné! Takí starí ľudia...

Z Divokého západu:
Do redakcie istých texaských novín vchádza rozčulený občan:

— Vo vašich novinách ste včera uverejnili správu o mojej smrti. Žiadam o okamžitú nápravu!

— Ale, pravdaže, to nie je problém — odpovedá šéfredaktor a stlača zvonček a keď po chvíli prišiel redakčný sluha, vraví:

— John, prosím vás, zastreľte tohto pána!

VIEŠ, ŽE...?

Najnižší tlak máme obvykle o 9. hod. ráno, najvyšší o 18.00 hod. O tejto hodine máme aj najrýchlejší tep; zasa o 4. hod. ráno — najpomalší. Najmenej výkonné je tiež o 4. hod. ráno naše srdce. Najlepšie srdce pracuje o 21. hod.

Najvyššiu teplotu máme medzi 9. hod. a 12. hod. Od 18.00 hod. teplota tela začína klesať a svoje minimum dosahuje medzi 3. a 4. hod. ráno.

mladým
mladším
najmladším

Žačal sa nový rok.

JA
NU
ÁR
78

prichádza z hokejovej bránky
Tahá sánky,
sadne a zbohom, pec!
Šup pod kopec!

.....

NOVÝ ROK Sane

Tretí lístok — zlatá jeseň!
Šantí na veternom plese.
Štvrtý lístok — ako mráz!
Ten vyháňa na svet mrazy!
To je štvorlístková cesta
od Silvestra do Silvestra.
Na Nový rok narastie
všetkým ľudom pre šťastie!

Máme doma také sane,
čo sú bleskom podkované.
Ked' si posadáme na ne,
letia ako kone vrané.
To je, pane, sánkovanie,
pobrázdime všetky stráne,
lebo máme také sane,
čo sú bleskom podkované.

JANA ŠRÁMKOVÁ

Pozrite sa! Nový rok
je zelený štvorlístok!
Prvý lístok — to je jar.
Otvára nám kalendár.
Druhý lístok — teplé leto.
Behá svetom s holou päťou.

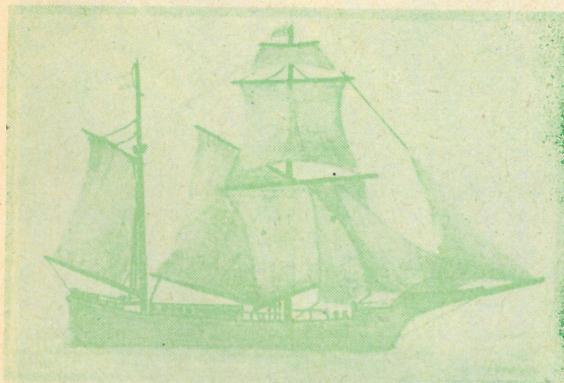

VÍTE, ŽE...

Čekáme na vaše soutěžní práce.
Nakreslete a popište všechno to,
co podle vás bylo nejdůležitější
v roce 1977.

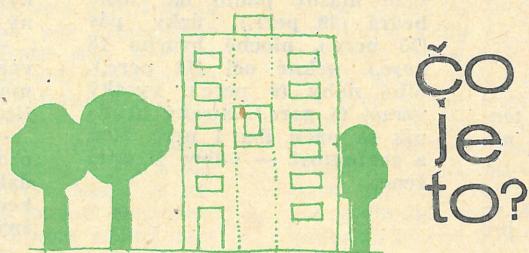
ODMĚNY — SPORTOVNÍ NÁŘADÍ V
CELKOVÉ HODNOTĚ DESETI TISÍC ZLO-
TÝCH — OBDRŽÍ TI, JEJICHŽ SOU-
TĚŽNÍ PŘÍSPĚVKY BUDOU NEJLEPŠÍ.

LODE MINULOSTI

Koncom XVI. storočia sa už Holandčania nesnažili o ovládnutie svetových morí. I keď patrili medzi skúsených a povestných moreplavcov, zamieravali sa viac na obchod a prepravu rôznych tovarov. Lod na našom obrázku — holandský Kuff, patrí medzi najlepšie skonštruované lode minulosti, ktoré poháňal vietor. Práve táto lode sa plavila na morských vlnách ešte aj v roku 1960. Lode tohto typu boli veľmi výhodné pre pobrežnú plavbu, lebo boli skonštruované tak, že sa s nimi mohlo bezpečne plaviť i pomedzi pobrežné úskalia. V posledných rokoch svojho „života“ premávala táto lode v kanáli La Manche.

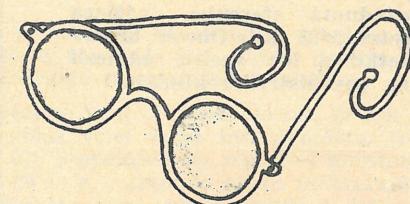
ZAHÁDAM TI HÁDKU. AKÚ? CELKOM KRÁTKU!

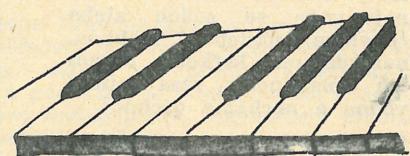
Čo je to?

Poznáte ho? Čo by nie!
Žiadnu chodbu nemimie,
Kým po schodoch človek chodí,
domček prejde šest poschodi.

Dve kolieska má, aj sedlo,
predsa nie je bicykel.
Keby si naň strýko sadol,
tak by čítať nevidel.

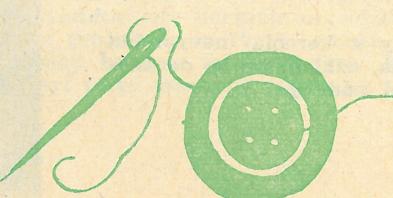

Ked doň udriem, spieva,
raz hlučne, raz mierne.
Dolné zuby biele má,
horné však vždy čierne.

Kotúla sa, kotúla,
pod posteľ sa zatúla.
Nájdi si ju ešte dnes,
ináč kabát nezapneš.

MARIA VIRSÍKOVÁ

ako mrázik
zachránil
les

Malý Mrázik v snehovej ušianke bol celý nesvoj. Odkedy mu tetka Fujavica pridelila dom v smrekovom lese, trápi sa. Pre takú čudnú neprijemnosť.

Ked' bol Mrázik celkom maličký a držal sa kožucha otca Mráza, starý, mûdry smrek bol jeho najmilším priateľom. Bol najvyšším a najväčším stromom v celom lese a nezbedný Mrázik rád skackal uňo z konárika na konár. Ako veveričky. Ako vtáčatá. Smrek bol rád, že ho má každý rád, a všetky vtáčence a zvieratká boli rady, že ich má kto prichýli.

A odrazu toto! Malý Mrázik krúti hlavou, o všetkom iba sám húta, premýšla. K tetke Fujavici sa mu zatiaľ nežiada ísť po radu.

Kam sa podeli tie pekné časy, ked' mal starý, mûdry smrek pre každého privítavé slovo! Ked' sa jeho konáre podobali hojdačkám. Ako na detských ihriskách. Pravda, hojdačovali sa na nich vtáčatká a veveričky. S dobrým ujom smrekom aj zimu v lese všetci ľahšie prečiali.

Ked' sa Mrázik nastahoval do smrekového lesa, starý smrek si ho zavolal a povedal:

— Už sa nedrží kožucha otca Mráza. Každým dňom si mocnejší a mocnejší Želám si, aby bola tohto roku poriadna zima. Mráz väčší a silnejší od najsilnejšieho. Zariaď to!

Malý Mrázik s údivom hľadal na uja smreka.

„Ano, želám si to, lebo chcem, aby sa všetko žíve z môjho lesa odšaľovalo. Nech ma viac nik nevyrušuje. Postačím sú aj sám!

Ký div, že odvtedy je malý Mrázik celý nesvoj. Čo sa stal? Prečo starý, mûdry smrek hovorí tak nemôdro? Nech Mrázik hútal ako hútal, nič nevyhútala. Sadol si teda na svojho snehového tátora a pobrať sa za tetkou Fujavicou.

— Prečo? povedala tetka Fujavica, narovnala si v cencúlovom kresle starý chráb a tiahlo zahvízdala. — Lebo spyšnel.

Dlh, veľmi dlh, a celkom ticho sedeli vedľa seba tetka Fujavica a malý Mrázik. Napokon tetka vstala:

— Nuž čo, ako vidíš, aj to sa stáva, — a obaja si sadli na snehového tátora. A leteli za otcom Mrázom, ktorý si robil práve pracovný plán s bratom Víchrom.

— Pýcha predchádza pád! — povedal stručne ottec Mráz — Nech je, ako si starý smrek želá.

Málemu Mrázikovi sa zatmelo pred očami, keď sa strhla divoká snehová fujavica, víchor kmásal konáre stromov, až celý les stonal a zvieratká sa ustrašene skrývali, kde mohli. Starému smrekovi sa vyhýbali. Báli sa, aby ich od seba neodohnal.

— Ujko smrek, — rozbehol sa k starému smrekovi malý Mrázik. — Prichýl zvieratka, zohrejú ťa svojím teplom, ináč aj ty zahynieš!

Mraz štípal a pálil, akoby nikdy nemal prestať, snehová fujavica hromadila vrchy závejov, víchor rumázgal a malý Mrázik sa pod korunami pyšného smreka rozplakal.

Len čo sa jeho slzy dotkli zládovateľa srdca uja smreka, akoby čarovným prútom šíblo. Starý smrek roztrvoril doširoka uzinenú náruč a prichýlil všetky zvieratká. Zaharbene sklonil hlavu k malému Mrázikovi a malý Mrázik z jeho očí vycítal, že ich bude aj ďalej chrániť. Ako po všetky roky, čo boli vernými priateľmi.

IVANA HAVRANOVÁ

Gospodarstwo specjalistyczne to jeden z istotnych środków zmierzających do zwiększenia produkcji rolnej i zarazem wzrostu dochodów rolników. Są one otoczone szczególną opieką organów władzy państowej, a również opieką prawną. Przepisy dotyczące takich gospodarstw tak definiują ich charakter: „za specjalistyczne gospodarstwo rolne uważa się gospodarstwo, które uzyskuje produkcję towarową z jednej

go kierunku produkcji rolnej w określonych przez ministra rolnictwa rozniach i wytworzonym produkty zbywa jednostkom gospodarki społeczeństwa podstawie umów wieleotycznych”. Gospodarstwo takie może prowadzić rolnik indywidualny lub zespół rolników.

Aby gospodarstwo zostało uznane za specjalistyczne, musi powstać plan przekształcenia produkcji wielokierunkowej w specjalistyczną. Plan taki opracowywany jest z udziałem pracownika gminnej służby rolnej i powinien określać: obszar gruntów, wielkość i termin osiągnięcia produkcji

roślinnej lub zwierzęcej, pokrycie potrzeb paszowych z produkcji własnej i z zakupu, plan budowy, adaptacji lub modernizacji obiektów służących do produkcji, oraz przewidziane do nabycia maszyny i urządzenia. Gospodarstwo spełniające wymogi zalicza do kategorii gospodarstw specjalistycznych naczelnik gminy. Otrzymuje ono kartę specjalistycznego gospodarstwa rolnego, która określa nabycie z tego tytułu uprawnienia. Uprawnienia te dotyczą pierwotnego w nabyciu od jednostek gospodarki społeczeństwa wszelkich potrzebnych środków, materiałów i u-

slug dla prowadzenia i rozwoju takiego gospodarstwa. Przysługują również takiemu gospodarstwu inne ulgi jak np. nieodpłatne udostępnienie dokumentacji typowej, bezpłatna profilaktyka weterynaryjna, korzystanie z nisko-procentowego kredytu bankowego i prawa do umorzenia, prawo do wydzierżawienia lub nabycia gruntów PFZ itp.

Szczegółowe przepisy określające prawa i obowiązki gospodarstw specjalistycznych są opublikowane w Monitorze Polskim Nr. nr 11, 19, 33, 34 z 1976 roku.

M.B.

WETERYNARZ

KRWAWE MOCZ U BYDŁA

Krawy mocz lub chorobę leśną wywołuje mały pasożyty żyjący i rozmnażający się we krwi bydła. Pasożyt przenoszony jest z chorego zwierzęcia na zdrowe przez kleszcze żywiące się krwią bydła. Kleszcze siada na skórze chorego zwierzęcia, wysysa krew, a wraz z nią i pasożyty. Następnie siada na drugim zwierzęciu, znów nakluwa skórę i przy-

tej czynności pasożyty dostają się do krwi zdrowego zwierzęcia.

Kleszcze żyją w wilgotnych, podmokłych pastwiskach porośniętych krzewami oraz w okolicach leśnych. Dlatego najczęściej w takich okolicach bydło zapada na tę chorobę. Krwawy mocz występuje w okresie od maja do września, a najczęściej jest spotykany w czerwcu i lipcu. Chorze zwierzę staje się ospale, je niechętnie, nie reaguje na wołanie i hałas oraz nie przezuwa. Wydajność mleczna krowy zmniejsza się, mleko ma zabarwienie żółte lub czerwone i gorzki smak. Pojawia się biegum-

ka, przy czym kał zawiera domieszkę krwi, a mocz przybiera charakterystyczną czerwoną barwę. Zwierzę chudnie, na podbrzuszu mogą pojawić się obrzęki.

Jeśli chorze zwierzę nie padnie po 3–6 dniach, to mniej więcej po 2 tygodniach powraca do zdrowia. Odzyskanie pełni sił następuje jednak powoli. Chorze zwierzę należy pozostawić w spokoju w oborze lub na dworze w zacienionym miejscu, żywić trawą, sianem, pojedem z otrąb pszennych i podawać dużo wody do picia. Tylko szybka pomoc lekarska może uratować zwierzę. Ze skóry zwierząt

należy usunąć kleszcze i zniszczyć je.

Ponieważ roznosiciele choroby — kleszcze — żyją na podmokłych pastwiskach należy pastwiska te osuszać. Ponieważ bydło osłabione po okresie zimy wykazuje małą odporność na chorobę, należy przynajmniej wiosną unikać wypasania go na niebezpiecznych pastwiskach. Pastwiska znane jako moeno zakażone należy co najmniej na jeden rok wyłączyć od użytkowania, albo wypasać tylko owcami. Obniża się też straty przez okresowe zmywanie skóry płynami zabijającymi kleszcze.

HENRYK MĄCZKA

ZUZKA

V ZIMĚ NENÍ NAD ZELÍ

Kysané zelí, tradiční součást českého i slovenského jídelníčku, má hned několik důvodů k široké oblibě: lahodnou chuť a vysoký obsah vitamínu C zvláště v syrovém stavu: lehčí stravitelnost než čerstvé hlávkové zelí, příznivý vliv na funkci zažívacího ústrojí, nízkou kalorickou hodnotu, která je rádi mezi vyhledávané potraviny se vztahem k štíhlosti. 100 g kysaného zelí obsahuje jen 28 kalorií, tedy asi tolik jako 7 g cukru! Nejhodnější kuchynskou úpravou kysaného zelí je dát polovinu zelí krátce povařit a potom přidat druhou část rozkrájeného kysaného zelí v syrovém stavu. Zelí si tím zachová chuťové vlastnosti a ztrátí co nejméně své vitamínové hodnoty. Kysané zelí dává kuchařce možnost podat v zimním období s dobrým a levným jídlem

i potřebnou denní dávku vitamínu C.

POLÉVKA Z KYSANÉHO ZELÍ A RAJSKÉ ŠTÁVY

30 dkg kysaného zelí, hrstka sušených hub, 30 dkg uzeného masa nebo klobásy, 4 dkg sádla, 4 dkg hladké mouky, 2–3 dl rajčatové štavy, sůl, pepř, bobkový list, 2 dkg cukru.

Zelí, houbu a koření se uvaří asi ve 3/4 litru mírně osolené vody, zahustí žlutou jiškou a nechá ještě chvíli povařit. Potom se přilije štava z rajčat, přidá se klobása nakrájená na kolečka (nebo uzené maso nakrájené na kostičky) a nechá se prohrát.

BRAMBORÁK S KYSANÝM ZELÍM

1 kg brambor, 25 dkg kysaného zelí, 2 vejce, asi 15 dkg hladké mouky, olej na smažení, 2 stroužky česneku, majoránka, pepř, kmin, sůl.

Olupané syrové Brambory nastrouháme, přidáme mouku, vejce, česnek utřený se solí, podle chuť koření a směs dobré promícháme. Pak vymíchá-

me lehce vymačkané drobně usekané zelí a naběrákou klademe na pánev s rozpáleným olejem (nebo sádlem) hromádky, roztržíme je na placičky a po obou stranách do červena osmažíme. Podáváme je samostaně nebo s dušenou zeleninou.

SALÁT Z KYSANÉHO ZELÍ

Kysané zelí lehce vymačkáme, usekáme, přidáme postrouhané, olupané jablko (na hrubém struhadle) na jemně kostičky nakrájenou cibulkou, podle chuťi pepř nebo nové mleté koření a lžici dobrého stolního oleje nebo rošťárenou, na kostičky nakrájenou slaninu. Je-li jablko, které přidáváme do salátu, malo sladké, přidáme i trochu cukru. Tento salát můžeme obohatit uvařenou a vychladlou perlovou fazolkou.

STEDROVECERNÁ POLIEVKÁ Z ČERVENÉJ REPY

Rozpočet: 2 kg červenej repy, 250 g šampiňónov alebo 4 sušené hríby, 5 kořík maggi, štava z jedné-

ho citrona, sol, cukor.

Cervenú repu olípeme, pokrájame na tenké plátky a vložíme do věčného hrnca. Zalejeme vodou, pridáme očistěné šampiňóny, kávovú lyžičku cukru a pol kávovej lyžičky soli a varíme až repa zmäkně. Potom pridáme pát kociek maggi a varíme až sa príprava rozpusť. Odstavíme hrnec z ohňa a vytlačíme do polievky štavu z celého citrona. Potom do iného hrnca vyberieme šampiňóny a polievku precedime. Podávame v šálkach so slanými tyčinkami.

KAPOR PO SEVERSKEJ

Rozpočet: 1,20 kg kapra, 100 g masla, 3 vajcia, 50 g hladkej múky, 2 dl bieleho vína, 100 g chrenu, sol, kôpor.

Očisteného kapra pokrájame na kusy, posolíme a posypeme postrúhaným chrenom. Obalíme v múke a na masle opečieme do ružova. Podlejeme vínom. Mäkkého kapra posypeme postrúhaným syrom, nadrobno posekaným kôrom a obložíme na tvrdou uvařenými a na kolieska pokrájanými vajcami.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VESTÍ

GENOVÉVA — dobré, pokojné, dôverné a oddajné meno.

Najčastejšie tmavoláska alebo tmavá blondína, pomerne vysoká s peknou, niekedy trochu silnejšou postavou. Má tmavohnedé alebo čierne oči s figliarskym leskom, dlhé nohy, sympatickú tvár hnedastej alebo počernej pleti. Celkovo úľadná so symetrickou postavou.

Ponáša sa na matku, preto býva jej miláčkom. Máva často brata, ktorý sa zase ponáša na otca, preto je ním veľmi rozumnávaný. Genovéva dosť skoro stráca otca, no matka sa však spravidla rýchlo opäť vydáva. Od najmladších rokov býva dobrá, srdečná, niekedy náladová ale vcelku milá a tak si rýchlo získava všeobecnú sympatiu.

Má nadanie pre humanistické vedy, zbožňuje hudbu a kino. Učí sa dosť dobré, ale len s námahou končí strednú školu. Zato vysokú školu absolvuje bez väčších problémov. Najčastejšie študuje filozofiu, alebo novinárstvo, niekedy farmáciu. Vydáva sa buď veľmi skoro, alebo pomerne neskoro. Je dobrú manželkou a matkou. Máva obyčajne jedno diéta, zriedkakedy dve. Má v sebe veľa ženskosti a sexu. Zo začiatku má v manželstve hodne ľažkostí, čo si vyžaduje veľa odriekania a trpezlivosti. Manžel má panovačnú povahu, je sukničák, má rád hazard a alkohol. Mnoho takých manželov postihujú rôzne nehody buď choroby, napr. infarkt.

V práci si Genovévu veľmi cenia a všetci ju majú radi. Ako predstavená býva blahosklonná, ale zároveň veľmi náročná. Svojou svedomitou prácou si získava všeobecné uznanie.

Genovéva má rada domácnosť, vedie pokojný život, zriedkakedy chorľavie a pomerne dlho si uchováva mladistvý vzhľad.

TADMIR

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA ZA PRESDUDOK NASICH BABÍČEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNIVA:

Red'kovka, vidieť ju — získaš veľkú telesnú silu — jest — budeš sa hnevať — vytrhávať ju — vysmejú ta Riadiť, vidieť ho — tvoje prianie sa splní — hovorí s ním — dostaneš vedúce postavenie Roľník, byť ním — priprav sa na věčšiu prácu — jednať s ním — dlhý život — hovorí s ním — si hrdý — cestovať s ním — neočakávané dedičstvo Rolníčka stará — prídeš do styku s hašterívymi osobami — mladá — pre mužov silná žena, pre ženy pracovitý muž Siet — získaš majetok — vidieť — dobré zdravie Slabovára — pripravia ťa o úspechy Šlabíkár — dosiahne vysokú poctu Sladké mandle — dobrá budúcnosť Slaná voda — budeš prelievať slzy Sladkosti — niekto sa ti líška Slina — ťudia ti strpčujú život.

